

การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียง
ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

นายศักดิ์สิทธิ์ ปลาสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Increasing Operational Efficiency of Local Sufficiency Economy Project
in the Forest Area at Ban Hua Tung, Chiang Dao Sub-District,
Chiang Dao District, Chiang Mai Province**

Mr. Saksit Plasuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Resources Management

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชามเสรษฐกิจพอเพียง
ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อและนามสกุล นายศักดิ์สิทธิ์ ปลาสุวรรณ
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ดุสิต เวชกิจ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ กงสม

วิทยานิพนธ์นี้ "ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วสิน ینگคพัฒนากุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดุสิต เวชกิจ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ กงสม)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับแรงบันดาลใจจากการปฏิบัติงานตามโครงการประชามศเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ โดยได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานแนะแนวทางไว้ให้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่า โดยการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ จึงทำให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ที่ได้มีโอกาสนำเอาแนวคิดของพระองค์ท่านมาเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม กิตติกรรมประกาศนี้จึงขอเทิดไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมด้วยสำนึก ในพระมหากรุณาธิคุณ พระเมตตาของพระองค์ท่านอย่างหาที่สุดมิได้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ เมตตากรุณาและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ได้ให้คำแนะนำทางวิชาการ สอนให้รู้วิธีในการ ทำการวิจัยที่ถูกต้อง ได้มอบหนังสือและตำราที่เกี่ยวข้องให้ไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม จึงขอยกคุณงาม ความดีของวิทยานิพนธ์นี้มอบแด่อาจารย์ด้วยความเคารพ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวัฒน์ คงสม รองศาสตราจารย์ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ เมตตากรุณาให้คำแนะนำทางวิชาการชี้แนะแนวทางเพื่อวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชามศ เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ ส่วนฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 ผู้ใหญ่สุขเกษม สิงห์คำ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหัวทุ่ง คุณสมศักดิ์ แผ่นหิน คณะกรรมการหมู่บ้านหัวทุ่ง และราษฎรบ้านหัวทุ่งทุกคน

ขอขอบพระคุณ บิดา และมารดา ที่เป็นผู้ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียนในระดับปริญญาโท และขอขอบคุณภรรยา บุตรชาย ที่เป็นกำลังใจให้มาตลอดและยังไปช่วยเก็บข้อมูล จึงขอยกคุณงาม ความดีของวิทยานิพนธ์นี้มอบให้ด้วยความยินดียิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ ปลาสุวรรณ

พฤศจิกายน 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียง

ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นายศักดิ์สิทธิ์ ปลายสุวรรณ รหัสนักศึกษา 2549002471

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ดุสิต เวชกิจ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ กงสม ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมดำเนินโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการฯ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ (4) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการฯ และ (5) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการฯ

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากประชากรบ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ครึ่งเรือนละ 1 คน จำนวน 136 คน โดยใช้แบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการฯ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว และตัวแทนราษฎรที่ร่วมโครงการฯ รวมจำนวน 15 คน โดยการประชุมกลุ่มย่อย

ผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน จากการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินโครงการฯพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในด้านการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ส่วนความเหมาะสมระดับมากที่สุดในด้านการติดตามและประเมินผลและน้อยที่สุดในด้านการวางแผนการดำเนินกิจกรรม จากการศึกษา ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯพบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ โดยรวมและน้อยที่สุดในด้านสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการฯคือการมีส่วนร่วมของชุมชน และเจ้าหน้าที่ รวมถึงปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน รวมถึงงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯนั้น มีสาเหตุมาจากการวางแผนการดำเนินงานถูกกำหนดมาจากส่วนกลางซึ่งไม่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ความไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และการขาดความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก รวมถึงความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินโครงการฯ ซึ่งแนวทางในการพัฒนาโครงการฯนั้นควรมีการดำเนินการพัฒนาต่อยอดโครงการฯที่ได้ส่งเสริมไปแล้วให้สำเร็จทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้และเกิดความยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ ประชามเศรษฐกิจพอเพียง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน จังหวัดเชียงใหม่

Thesis title: Increasing Operational Efficiency of Local Sufficiency Economy Project in the Forest Area at Ban Hua Tung, Chiang Dao Sub-District, Chiang Dao District, Chiang Mai Province

Researcher: Mr. Saksit Plasuwan; **ID:** 2549002471;

Thesis advisors: (1) Dr. Dusit Wechakit, Associate Professor;

(2) Dr. Chaiwat Kongsom, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

This research aimed to study (1) the socio-economic data of the people participating in the Local Sufficiency Economy Project in the Forest Area of Hua Tung Village, Chiang Dao Sub-district, Chiang Dao District, Chiang Mai Province; (2) their level of participation and perception of the suitability of the project's implementation; (3) their satisfaction with the project; (4) success factors and obstacles to the project; and (5) approaches for improving the efficiency of the project.

This research used both quantitative and qualitative research methods. For the quantitative portion, data were collected from 136 representatives of households in the area, using questionnaires. Data were statistically analyzed as percentage, means, and standard deviation. For the qualitative portion, data were collected from focus group discussions with 15 stakeholders, consisting of Royal Forestry Department personnel, community leaders, representatives of the Chiang Dao Tambol Administrative Organization, and representatives of the citizens participating in the project.

The results showed that the majority of participants were female, aged 51-60, with primary school education. Most were working as employees and earning equal to or less than 10,000 baht/month. In the study of project participation, most samples reported participating most in the category of receiving benefits from the project, and participating least in the category of activity planning. As for perceptions of suitability, most samples gave the highest scores for project suitability in the category of monitoring and evaluation, and the lowest scores for the category of activity planning. Concerning their satisfaction with the implementation of the project, the highest mean score was for satisfaction with changes due to the project and the lowest mean score was for satisfaction with the environment before project implementation. Factors which affected success of the project were the involvement of both the community and project staff, as well as the natural resources of the community and financial support from related agencies. The obstacles to the project's implementation were that the project plans were imposed by an external agency and did not meet the needs of the local people; the local people did not trust the project staff; there was a lack of information about Vetiver Grass utilization; and the project's implementation was discontinuous. The approach to developing the project should be based on building from past efforts to achieve greater success economically, socially, and environmentally, by applying the sufficiency economy philosophy to make the local people more self reliant and to make the local economy sustainable.

Keywords: Local sufficiency economy, Increasing operational efficiency, Chiang Mai Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
ประเด็นปัญหาการศึกษา	2
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	4
กรอบแนวคิดในงานวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทของชุมชน เศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อมบ้านหัวทุ่ง	8
แนวทางการปฏิบัติของ โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้	12
หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	20
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ	23
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม	28
แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
การวิจัยเชิงปริมาณ	40
การวิจัยเชิงคุณภาพ	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	44
ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการประชคม เศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง	44
การมีส่วนร่วมและความเหมาะสมต่อการดำเนิน โครงการประชคมเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง	49
ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการประชคมเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง	58
ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน โครงการประชคมเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง	63
แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชคม เศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง	66
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปผลการวิจัย	70
อภิปรายผล	74
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก	84
ก แบบสอบถาม	85
ข รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus groups).....	95
ค ภาพประกอบการเก็บข้อมูลในพื้นที่และการประชุมกลุ่มย่อยที่บ้านหัวทุ่ง ต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	97
ประวัติผู้วิจัย.....	99

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละ ของข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือนและความพอเพียง ของรายได้/หนี้สิน	44
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามแหล่งเงินทุนที่กู้ยืมมา.....	47
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ.....	47
ตารางที่ 4.4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม.....	49
ตารางที่ 4.5 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการดำเนินงาน.....	50
ตารางที่ 4.6 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการรับผลประโยชน์.....	51
ตารางที่ 4.7 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการติดตามและประเมินผล.....	52
ตารางที่ 4.8 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน.....	53
ตารางที่ 4.9 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม.....	53
ตารางที่ 4.10 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการดำเนินงาน.....	54
ตารางที่ 4.11 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสมของผู้ให้ สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการรับผลประโยชน์.....	56
ตารางที่ 4.12 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการติดตามและประเมินผล.....	57
ตารางที่ 4.13 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการทั้ง 4 ด้าน โดยรวม.....	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน โครงการ.....	58
ตารางที่ 4.15 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ.....	59
ตารางที่ 4.16 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อกระบวนการดำเนินงาน.....	60
ตารางที่ 4.17 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ.....	61
ตารางที่ 4.18 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ.....	62
ตารางที่ 4.19 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการทั้ง 5 ด้านโดยรวม.....	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 แผนที่ 1: 50,000 แสดงจุดที่ตั้งบ้านหัวทุ่งและขอบเขตพื้นที่ป่าชุมชน.....	9
ภาพที่ 2.2 สภาพทั่วไปของบ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.....	9
ภาพที่ 2.3 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	33

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

คนเป็นปัจจัยสำคัญของระบบนิเวศ กิจกรรมของแต่ละคนในชุมชนต้องพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรต่างๆ จากระบบนิเวศ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัย 4 คือ อาหาร อาการ อารมณ์ และ โอสถย่อมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในอดีตที่ผ่านมาเป็นที่ปรากฏชัดเจนว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงแม้จะได้รับการเยียวยาแก้ไขมาโดยตลอด แต่ก็ยังปรากฏร่องรอยความเสื่อมโทรมนั้น และยังมีแนวโน้มว่าสิ่งเหล่านั้นยากที่จะได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนในระยะเวลาอันใกล้นี้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ คือ การเร่งรัดพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในระบบทุนนิยม กล่าวคือเป็นกระบวนการส่งเสริมการบริโภคอย่างไร้ขีดจำกัดจนก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น การลดลงของทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆอย่างรวดเร็ว ความเสื่อมโทรมของสภาพสิ่งแวดล้อม การเกิดมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ และการปนเปื้อนสารพิษต่างๆ

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า และครอบครองที่ดินป่าไม้ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554) โดยวิธีการจัดการที่ดินให้แก่ราษฎรได้เคยดำเนินการมาแล้วในอดีต เช่น การจัดที่ดินให้ราษฎรในรูปหมู่บ้านป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2518 และต่อมาในปี พ.ศ.2535 รัฐบาลมีนโยบายให้แก้ไขปัญหาการบุกรุกแบบเบ็ดเสร็จ โดยมอบให้ฝ่ายทหารเป็นหน่วยงานหลักดำเนินการจัดที่ดินให้ราษฎรผู้ยากไร้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (คจก.ต/น) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2536 ได้เกิดการคัดค้านโครงการ คจก.ต/น รวมทั้งโครงการหมู่บ้านป่าไม้ด้วย คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ให้ยุติโครงการทั้งหมดแล้วมอบหมายให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมรับไปดำเนินการต่อไป จากนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 เห็นชอบหลักการของแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ โดยการสำรวจข้อมูลการถือครองพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภทในทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ ต่อมาเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ และด้านการป้องกันพื้นที่ป่าไม้ และอื่นๆการจัดการที่ดินให้แก่ราษฎรด้วยวิธีการต่างๆ ยังไม่สามารถ

แก้ไขปัญหาคารบูกrukถือครองพื้นที่ป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2547 และเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2547 เห็นชอบให้มีการดำเนินการโครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ตามแนวพระราชดำริเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา พระบรมราชินีนาถ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ในปี พ.ศ.2548-2549 จำนวน 100 หมู่บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ.2550-2552 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ปรับเปลี่ยนโครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่เป็นโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 83 บัญญัติว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ดำเนินการจำนวน 120 ชุมชน/หมู่บ้าน โดยดำเนินการในหมู่บ้านเดิม 110 หมู่บ้าน และดำเนินการหมู่บ้านใหม่ 10 หมู่บ้าน

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดมากกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สามารถใช้ได้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาค่าในพื้นที่ป่าไม้ จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยทุ่ง ยังไม่ได้มีการศึกษาผลการดำเนินงานที่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน มีเพียงการนิเทศติดตามงานและสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของโครงการเท่านั้น ในครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วม ความเหมาะสมและความพึงพอใจ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตลอดจนแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. ประเด็นปัญหาการวิจัย

2.1 ต้องการทราบว่าประชาชนบ้านห้วยทุ่งมีส่วนร่วมต่อโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยทุ่งมากน้อยเพียงใด

2.2 ต้องการทราบว่าประชาชนบ้านห้วยทุ่งมีความพึงพอใจต่อโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านห้วยทุ่งมากน้อยเพียงใด

2.3 ต้องการทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จ มีอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมดำเนินโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 3.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและระดับความเหมาะสมต่อการดำเนินงานโครงการฯ
- 3.3 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ
- 3.4 เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการฯ
- 3.5 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการฯ

4. ขอบเขตของการวิจัย

- 4.1 **ขอบเขตพื้นที่ศึกษา** ทำการศึกษาที่หมู่บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- 4.2 **ขอบเขตประชากร** คือประชาชนบ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จำนวน 136 ครัวเรือน โดยทำการสอบถามตัวแทนครอบครัวละ 1 คน และการประชุมกลุ่มย่อย กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว และตัวแทนประชาชนที่ร่วมโครงการฯ รวมจำนวน 15 คน
- 4.3 **ขอบเขตเนื้อหา** การศึกษาครั้งนี้เป็นศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ
 - 4.3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ด้านเศรษฐกิจและสังคม
 - 4.3.2 การศึกษาการมีส่วนร่วมและระดับความเหมาะสมต่อการดำเนินงานโครงการฯ
 - 4.3.3 การศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ
 - 4.3.4 การศึกษาปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการฯ
 - 4.3.5 การศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการฯ

5. คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

5.1 **ประสิทธิภาพ** หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งเอาไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5.2 **โครงการ** หมายถึง โครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

5.3 **โครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง โครงการที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้กำหนดให้มีการดำเนินงานในชุมชนที่ราษฎรอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามกฎหมายในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563

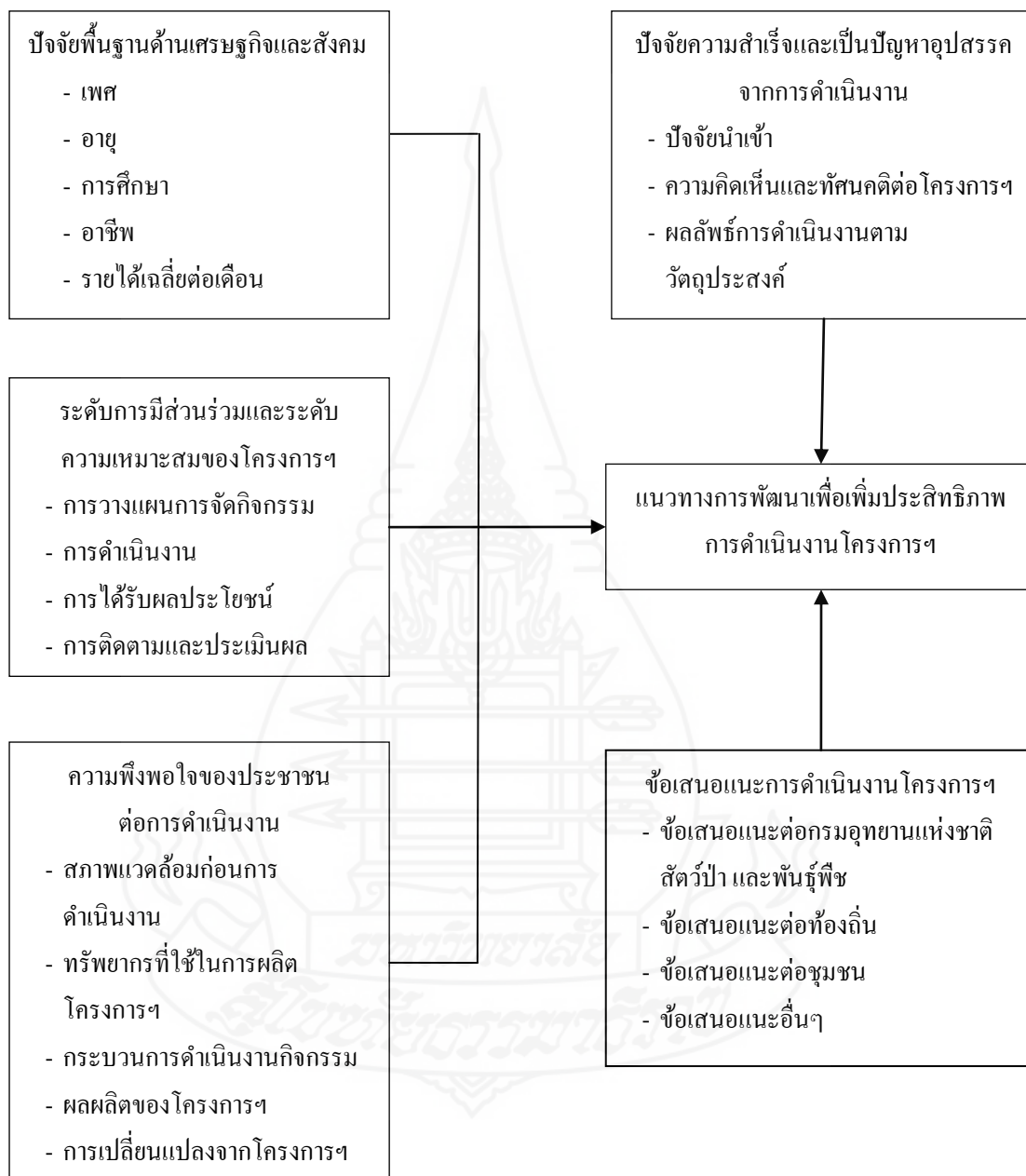
5.4 **ปัจจัยพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม** หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หนี้สินของครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน/สังคม สถานภาพในหมู่บ้าน/ชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในชุมชน/สังคม

5.5 **การมีส่วนร่วม** หมายถึง การร่วมในกิจกรรมลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล

5.6 **ความพึงพอใจ** หมายถึง ความรู้สึกเป็นการยอมรับ ความรู้สึกชอบและความรู้สึกยินดีและพอใจต่อการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตโครงการ กระบวนการดำเนินงานกิจกรรม พึงพอใจต่อผลผลิตของโครงการและการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีแนวคิดในการวิจัยตามที่แสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
- 7.2 ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ให้สามารถดำรงชีวิตภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน
- 7.3 ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าและศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. บริบทของชุมชน เศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อมบ้านหัวทุ่ง
2. แนวทางการปฏิบัติของ โครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้
3. หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 3.1 การอนุรักษ์
 - 3.2 หลักปฏิบัติในการอนุรักษ์
 - 3.3 วิธีการอนุรักษ์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
 - 4.1 ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ
 - 4.2 แบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร
 - 4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม
 - 5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 5.2 หลักการและแนวทางการมีส่วนร่วม
 - 5.3 ระดับการมีส่วนร่วม
6. แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 6.1 สรุปรูปแนวพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 6.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 6.3 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของชุมชน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (ข้อมูลพื้นฐานบ้านหัวทุ่ง ปี 2556)

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชนบ้านหัวทุ่ง ที่ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด UTM E 495861 N 2146360 อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ไปทางอำเภอฝาง ประมาณ 80 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง ตามที่แสดงในภาพที่ 2

1.2 ขอบเขตหมู่บ้าน/ชุมชน

ทิศเหนือ จรด บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 8 ต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

ทิศใต้ จรด บ้านทุ่งละคร หมู่ที่ 1 ต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

ทิศใต้ตะวันออก จรด หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32

ทิศตะวันตก จรด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว

1.3 ประวัติหมู่บ้าน/ชุมชน

เดิมบ้านหัวทุ่งขึ้นอยู่กับบ้านทุ่งละคร หมู่ที่ 1 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาสภาพชุมชนเริ่มมีการขยายตัวหนาแน่นขึ้น จึงมีการเรียกร้องขอแยกหมู่บ้านจากบ้านทุ่งละคร ประกาศอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2540 แยกหมู่บ้านออกจากบ้านทุ่งละคร หมู่ที่ 1 เป็นบ้านหัวทุ่งในปัจจุบัน หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่บริเวณชายขอบของผืนป่าขนาดใหญ่ประกอบด้วยคอยหลวงเชียงดาว มีชุมชนเรียงรายอยู่โดยรอบส่วนใหญ่เป็นชุมชนพื้นราบที่เข้าไปจับจองบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยจนกระทั่งก่อตั้งขึ้นเป็นชุมชนเล็กๆ เรียกว่าบ้านเหนือหรือบ้านหัวทุ่ง (ภาพที่3) อยู่ในเขตต้นน้ำแม่ปิง ทางฝั่งตะวันตกอยู่ระหว่างแนวต่อเขตป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคอยหลวงเชียงดาว ซึ่งเป็นเขตต้นน้ำของชุมชนห้วยแม่ลู และห้วยละครที่ไหลลงสู่ลำน้ำแม่ปิง

1.4 แผนที่ 1: 50,000 แสดงที่ตั้งหมู่บ้าน/ชุมชน และเส้นทางคมนาคมเข้าหมู่บ้าน โดยสังเขป

ภาพที่ 2.1 แผนที่ 1: 50,000 แสดงจุดที่ตั้งบ้านหัวทุ่งและขอบเขตพื้นที่ป่าชุมชน

ภาพที่ 2.2 สภาพทั่วไปของบ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 2.2 (ต่อ)

1.5 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในหมู่บ้านหัวทุ่ง มีดังนี้

- 1.5.1 พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน จำนวน 8,000 ไร่
- 1.5.2 พื้นที่อยู่อาศัย จำนวน 2,000 ไร่
- 1.5.3 พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 11,136 ไร่
- 1.5.4 พื้นที่นา จำนวน 103.7 ไร่
- 1.5.5 พื้นที่ทำไร่ ข้าวโพดและถั่วเหลือง จำนวน 147.5 ไร่
- 1.5.6 พื้นที่สวนป่าเพื่อการค้า จำนวน 153.7 ไร่
- 1.5.7 พื้นที่ป่าชุมชน จำนวน 4,458.54 ไร่
- 1.5.8 พื้นที่สระน้ำ จำนวน 3 ไร่ 3 งาน

1.6 ระบบสาธารณูปโภค

- 1.6.1 ระบบไฟฟ้า จำนวน 136 คร้วเรือน
- 1.6.2 ระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 136 คร้วเรือน
- 1.6.3 โรงเรียนอนุบาล-โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง
- 1.6.4 สถานีอนามัย/รพสต ไม่มี
- 1.6.5 วัด จำนวน 1 แห่ง
- 1.6.6 โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 1 แห่ง
- 1.6.7 การจัดการขยะ จำนวน 3 วิธี
- 1.6.8 ศาลาประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง
- 1.6.9 ศาลาในพื้นที่ป่าชุมชน จำนวน 1 แห่ง

1.7 ข้อมูลด้านโครงสร้างประชากรและการจัดการทรัพยากรในหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1.7.1 จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 136 ครัวเรือน
- 1.7.2 จำนวนประชากร ทั้งหมด 466 คน แยกเป็น ชาย 220 คน หญิง 247 คน
- 1.7.3 เป็นชาวไทยพื้นเมือง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ
- 1.7.4 การศึกษาของประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นดังนี้
 - ระดับ ประถมศึกษา จำนวน 233 คน
 - ระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 140 คน
 - ระดับ ปริญญาตรี จำนวน 47 คน
 - ระดับ ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 47 คน
 - ระดับ ปริญญาโท จำนวน 1 คน

1.8 กลุ่มสมาชิกต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังนี้

- 1.8.1 กลุ่ม ผู้นำเกษตรกร จำนวน 13 คน
- 1.8.2 กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 71 คน
- 1.8.3 กลุ่มสตรี/แม่บ้าน จำนวน 43 คน
- 1.8.4 กลุ่มอาสาสมัคร อสม. จำนวน 7 คน
- 1.8.5 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 69 คน
- 1.8.6 กลุ่ม กขคจ. จำนวน 8 คน
- 1.8.7 กลุ่มโฮมสเตย์ จำนวน 5 คน
- 1.8.8 กลุ่มท่องเที่ยวบ้านหัวทุ่ง จำนวน 10 คน
- 1.8.9 กลุ่มแก๊สชีวภาพบ้านหัวทุ่ง จำนวน 17 คน

1.8.10 กลุ่มแม่หมืองแก่ฝ่าย จำนวน 18 คน

1.8.11 กลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง จำนวน 42 คน

1.9 สภาพเศรษฐกิจ ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักจากการทำการเกษตร รับจ้างทั่วไป และมีอาชีพเสริม เช่น จักสานถั่ว และค้าขาย มีรายได้เฉลี่ย 10,000-20,000 บาท/เดือน

1.10 สภาพป่าที่อยู่ใกล้/บริเวณชุมชน เป็นป่าเบญจพรรณ มีพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น สักแดง ประดู่ มะม่วงป่า ไผ่บงและ ไผ่ซาง ฯลฯ โดยชุมชนได้ร่วมกันดูแลรักษาป่า มีการตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน มีเนื้อที่ จำนวน 4,458.54 ไร่

1.11 ภูมิปัญญา ของประชาชนในพื้นที่ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1.11.1 ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การเลี้ยงฝิขุนน้ำ หรือคันน้ำ การเลี้ยงฝิฝาย การบวชและปลูกป่า การเลี้ยงฝิปุ๋ย การสร้างฝายแม้วในพื้นที่ป่าต้นน้ำ และการสืบชะตาป่า

1.11.2 ภูมิปัญญาด้านอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การจักสาน (ถั่ว-เข่งใส่พืชผลเกษตร) และการถ่ายทอดความรู้ ความหลากหลายทางสมุนไพร โดยปราชญ์สมุนไพร

2. แนวทางการปฏิบัติของโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช อ่างใน กลุ่มมือ/แนวทางปฏิบัติโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ (2554) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการจัดการที่ดินให้แก่ราษฎร โดยการส่งเสริมแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในแนวทางที่ควรจะเป็นตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ (1) เงื่อนไขความรู้ และ (2) เงื่อนไขคุณธรรม ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุก ถิ่นครองพื้นที่ป่าไม้ รวมทั้งเป็นการฟื้นฟูพัฒนา และสร้างความสมดุลให้คน ชุมชน และป่าอยู่ด้วยกันอย่างกลมกลืนและยั่งยืน โดยสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรัก ห่วงแหน และตระหนักในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นของตนเองให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนสืบไปพร้อมควบคุม ดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพของชุมชนในพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนแบบพออยู่พอกินเพื่อการพึ่งตนเอง

2.1 นโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปี พ.ศ. 2554) โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และนโยบาย ในการดำเนินงานดังนี้

2.1.1 วิสัยทัศน์

คืนความสมบูรณ์สู่ธรรมชาติ ประชาชนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเป็นรากฐาน การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.1.2 พันธกิจ

สงวน อนุรักษ์ ป่าไม้ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และบูรณาการเชิงรุก

2.1.3 ยุทธศาสตร์ มี 3 ประเด็น คือ

- 1) พัฒนาองค์กรและระบบบริหารจัดการให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
- 2) สงวน อนุรักษ์ ป่าไม้ และจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 3) ป่าไม้สิ่งแวดล้อม ป้องกัน และลดมลพิษ

2.1.4 นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ

- 1) ประเมินสถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทและความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2) สงวน อนุรักษ์ พัฒนา ป่าไม้ เพื่อดำรงสภาพสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและจัดการใช้ประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการตามศักยภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 3) สร้างมูลค่าเพิ่มทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
- 4) จัดทำระเบียบ กฎเกณฑ์ และระบบการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น และประชาชนทุกกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ตลอดจนกำหนดข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติทุกประการอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับสถานการณ์บนฐานข้อมูลจากการวิจัยและพัฒนา

2.1.5 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

- 1) ดำเนินการให้ชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยประสานการวางผังเมืองและจัดระเบียบชุมชน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่
- 2) ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น และอยู่ในระดับมาตรฐานที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3) ดำเนินการป้องกันและควบคุมสภาวะความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยที่จะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต และส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

4) สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อชุมชนสามารถป้องกัน คุ้มครอง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมชุมชนสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เป็นมรดกสืบทอดไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

2.2 แผนยุทธศาสตร์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ฉบับแผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ.2551-2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ในการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 วิสัยทัศน์

ผืนป่าหลากหลาย สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม่ยั่งยืน

2.2.2 พันธกิจ

- 1) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์
- 2) วิจัยและให้บริการด้านวิชาการ
- 3) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วม
- 4) บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ

2.2.3 ประเด็นยุทธศาสตร์

- 1) บริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบบูรณาการเชิงพื้นที่เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- 2) บริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์และทรัพยากรสัตว์ป่าเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ
- 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 4) บริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืนเพื่อลดภาวะโลกร้อน และสร้างความตระหนักให้กับประชาชนทุกระดับ

จากประเด็นยุทธศาสตร์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 4 ข้อ โดยสรุปว่าให้มีการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ และฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้กลับมาสมบูรณ์ ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริมกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกรังเกียจ การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัย

ของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของประชาชน

2.3 โครงการประชามศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

2.3.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการที่ดินในพื้นที่ป่า พร้อมทั้งฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ทำกินให้แก่ราษฎร ให้เป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อหยุดยั้งการบุกรุก และครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่า
- 3) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- 4) เพื่อให้เกิดความสมดุล กลมกลืน ระหว่าง คน ชุมชน และป่าอย่างยั่งยืน

2.3.2 เป้าหมายการดำเนินงาน

โครงการประชามศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ มีเป้าหมายการดำเนินงานในชุมชน/หมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ (ทางบกและทางทะเล) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

มีเป้าหมายจัดตั้งและพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน จำนวน 1,825 ชุมชน/หมู่บ้าน และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้หมู่บ้านละ 100 ไร่ รวมจำนวน 182,500 ไร่

2.3.3 ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี: ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554-2563

2.3.4 พื้นที่ดำเนินการ ได้แก่ ชุมชน/หมู่บ้าน รวมทั้งพื้นที่ทำกินของราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย

2.3.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) การเตรียมความพร้อม

(1) การบริหารโครงการ/กฎหมายและระเบียบต่างๆ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนจะต้องศึกษาและเข้าใจบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 19 และระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ข้อ 4 ข้อ 5 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 38 วรรคสอง มาตรา 39 และมาตรา 42 วรรคสาม ระเบียบกรมป่าไม้วว่าด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอื่นใดในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ. 2538 ข้อ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมติ ครม. เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการลงพื้นที่ดำเนินงานร่วมกับชาวบ้านในชุมชนและให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) การจัดเตรียมฐานข้อมูล

- ก. ที่ตั้งหมู่บ้านเป้าหมาย (ระบบ UTM) รวมทั้งกลุ่มบ้านบริวาร
- ข. ขอบเขตหมู่บ้าน
- ค. ขอบเขตที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่าไม้ ข้อมูลสภาพป่า
- ง. สถานภาพทรัพยากรป่าไม้
- จ. จำนวนประชากร
- ฉ. สถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคม
- ช. หน่วยงานเข้าดำเนินการพัฒนา
- ซ. จัดทำแผนที่

(3) การเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

ก. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องพัฒนาขีดความรู้ความสามารถโดยต้องเข้ารับการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานเศรษฐกิจพอเพียง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับงานป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เรียนรู้ หมู่บ้านตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จอย่างดี พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม และแสวงหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยหัวหน้าโครงการฯหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมในการประชุมเวทีชาวบ้านและดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกับชาวบ้านในชุมชนรวมถึงการมีความรู้ความเข้าใจเทคนิควิธีการในการส่งเสริมและดำเนินการโครงการฯ

ข. ประสานงานการดำเนินงานในระดับพื้นที่ เช่น ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ค. ป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายป่าไม้อย่างเด็ดขาด

(4) การเตรียมความพร้อมของชุมชนในพื้นที่

เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับหมู่บ้านในการดำเนินการร่วมคิดร่วมทำและร่วมติดตามผลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้กฎหมายกำหนด

2) การจัดทำประชาคมเพื่อกำหนดแผนงานแบบบูรณาการ โดยให้ความรู้ความเข้าใจ ตัวอย่างวิธีการบริหารจัดการ ระดมความคิดจัดทำแผนการบริหารจัดการหมู่บ้านป่าไม้ในพื้นที่ ดังนี้

- (1) การตั้งองค์กร กำหนดกฎ กติกา ของชุมชน
- (2) สร้างความเข้มแข็งขององค์กรหมู่บ้าน มีขั้นตอนดังนี้

ก. สนับสนุนงบประมาณในการปลูกป่าและป้องกันพื้นที่ที่ถูกบุกรุก
ลดพื้นที่ทำไร่เลื่อนลอย เพื่อเป็นป่าไม้หมู่บ้าน

ข. จัดแรงงานเพื่อชดเชยการทำไร่เลื่อนลอย โดยจ้างชาวบ้านในการ
ฟื้นฟูการปลูกป่า ปลูกหญ้าแฝก การป้องกันและความคุมไฟป่า และการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร ฯลฯ

ค. กำหนดกติกา ในการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในหมู่บ้าน

3) การบริหารจัดการพื้นที่โดยชุมชนมีส่วนร่วม

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ร่วมกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน สำรวจ ไร่ร้าง
และจัดทำผังหมู่บ้านพร้อมป้ายขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้

(1) พื้นที่อยู่อาศัย ควรจัดขอบเขต และไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม

(2) พื้นที่ทำกิน ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม โดย

ก. จัดที่ทำกินเป็นกลุ่ม ไม่กระจัดกระจาย

ข. ส่งเสริมอาชีพที่ผสมผสานด้านการใช้ระบบนิเวศให้เกื้อกูลกันทั้ง

ระบบตามแนวพระราชดำริ

(3) การจัดการพื้นที่ป่าไม้ของหมู่บ้าน มีขั้นตอน ดังนี้

ก. จัดเวทีชาวบ้านและประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำข้อมูลหมู่บ้าน
พื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ป่าไม้ โดยใช้รูปโมเดลแผนที่ 3 มิติ เป็นสื่อ

ข. ดำเนินขบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์
ที่ดินหมู่บ้านกำหนดพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ป่าไม้หมู่บ้าน ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ค. กำหนดกติกาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของหมู่บ้านโดยประชาคมหมู่บ้าน

ง. อนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่เหลืออยู่ เช่น บวชป่า การเลี้ยงฝิขุนน้ำ ฯลฯ

จ. ฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรมโดยให้ฟื้นฟูแบบธรรมชาติ

(พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ) และโดยให้ฟื้นฟูด้วยชุมชน เช่น การปลูกป่า การ
สร้างฝายต้นน้ำลำธาร

4) การส่งเสริมและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการ
พัฒนาอาชีพ

(1) การส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง

ก. ปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

ข. จัดทำฝายต้นน้ำลำธาร

ค. การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

(2) การส่งเสริมอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรที่เกื้อกูลธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

ก. แปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ

ข. ทำผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่น หัตถกรรมและศิลปกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตผลจากป่า สร้างรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน

ค. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ชุมชน/หมู่บ้าน ที่มีสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อุดมสมบูรณ์ หรือมีศักยภาพเหมาะสมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน ได้เชิญวิทยากรมาฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และดำเนินการดังนี้

จัดให้มีการเดินเส้นทางธรรมชาติ (Nature trail) เป็นการเดินตามเส้นทางที่กำหนดไว้ให้ ในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ ป่าชายเลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมในสิ่งที่น่าสนใจ โดยไม่เดินหลงทาง หรือเดินเหยียบย่ำทำลายพืชพันธุ์ไม้ หรือได้รับอันตรายจากการปีนป่าย อันตรายจากสัตว์ป่า หรือจากอุบัติเหตุอื่นๆ ตามเส้นทางเดินมีเครื่องหมายบอกทาง รวมทั้งป้ายบอกชื่อพรรณไม้ต่างๆ และสิ่งที่น่าสนใจควรทราบในสถานที่นั้นๆ มีการทำเส้นทางให้เดินได้อย่างสะดวกสบายพอสมควร และไม่เกิดอันตราย

การพักแรมตามบ้าน (Home Stay) เป็นการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวที่มีโอกาสได้พักแรมอยู่ในบ้านของคนท้องถิ่น การพักแรมตามบ้านนี้แต่เดิมคนไทยทำกันอยู่เฉพาะในบรรดาญาติพี่น้อง หรือมิตรสหายที่คุ้นเคย แต่เมื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขยายตัวกว้างขวางออกไป ก็มีการเชิญชวนให้คนในท้องถิ่น จัดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักอยู่ในบ้านของตนแทนที่จะต้องไปพักในโรงแรมหรือกางเต็นท์นอน นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ได้สร้างสัมพันธไมตรีกับคนในท้องถิ่น

5) พัฒนาโครงการสร้างพื้นฐานและยกระดับคุณภาพชีวิต

5.1) พัฒนาโครงการสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคโดยสนับสนุน
การจัดการแหล่งน้ำ ประปาหมู่บ้าน

5.2) ปรับปรุงเส้นทางในพื้นที่ชุมชน

5.3) ปรับปรุงระบบประปาภูเขา

5.4) จัดทำที่เก็บขยะของชุมชน

6) ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอาชีพ

- (1) ปลูกป่าแบบประชาร่วมใจเพื่อปรับปรุงระบบนิเวศ
- (2) บำรุงรักษาป่าโดยจ้างราษฎรในพื้นที่
- (3) สร้างฝายคักตะกอน (check dam)
- (4) ทำแนวป้องกันไฟป่า
- (5) ปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- (6) ส่งเสริมการปลูกหวาย
- (7) การเพาะกล้าไม้ขาย
- (8) การปลูกต้นไม้เพื่อคลุม
- (9) การเพาะเห็ด – สมุนไพร
- (10) การเลี้ยงผึ้ง
- (11) ส่งเสริมหัตถกรรม เฟอร์นิเจอร์ การแกะสลัก และของที่ระลึก

7) ให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

- (1) ฝึกรบม
- (2) ศึกษาดูงาน
- (3) จัดกิจกรรมในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ชาวบ้าน

ในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8) ติดตามประเมินผลและปรับปรุงแผนงาน

- (1) ติดตามให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ และชุมชนในพื้นที่
- (2) ติดตามรายงานความก้าวหน้า รับทราบปัญหาอุปสรรคต่างๆ
- (3) ตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบ กติกา
- (4) ประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและจัดทำรายงาน

และเอกสารเผยแพร่

9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ประชาชนในพื้นที่สามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างกลมกลืน สมดุลและยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(2) สามารถหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า ฟื้นฟู และพัฒนารักษาพื้นที่ป่าได้อย่างเป็นรูปธรรม

(3) ช่วยแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ เป็นต้น

- (4) เกิดการพัฒนา และฟื้นฟูพื้นที่ป่า ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น
- (5) เกิดความมั่นคงในระดับพื้นที่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

10) ผลผลิต

- (1) มีหมู่บ้านประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 1,825 หมู่บ้าน
- (2) พื้นที่ป่าไม้ได้รับการฟื้นฟูหมู่บ้านละ 100 ไร่ จำนวน 1,825 หมู่บ้าน

รวม 182,500 ไร่

11) การติดตามประเมินผล

- (1) การกำหนดตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ

ก. จำนวนชุมชน/หมู่บ้าน เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่าปีละ 150 ชุมชน/หมู่บ้าน

ข. ป่าเสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟูไม่น้อยกว่าชุมชน/หมู่บ้านละ 100 ไร่

เชิงคุณภาพ

ก. ประชาชนมีความพึงพอใจมากกว่าสภาพความเป็นอยู่แบบเดิม

ข. พื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชนได้รับการยอมรับจากทางราชการ

- (2) การติดตามประเมินผล

ก. การติดตามผลงาน โดยคณะกรรมการระดับจังหวัดและระดับกรม

ข. การประเมินผล โดยชุมชนท้องถิ่นร่วมกับสถาบันการศึกษา

3. หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3.1 การอนุรักษ์

เกษม จันทรแก้ว อังใน คูสิต เวชกิจและคณะ(2554) ได้อธิบายความหมายคำว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างสมเหตุสมผลและมีการสร้างสรรค์ เพื่อการมีใช้ตลอดไป (Sustainable Utilization) เป็นการนำทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมาสร้างความพอใจต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถคงสภาพในการเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์ตลอดไป โดยที่การเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์จะต้อง หมายถึง การเอื้อประโยชน์ตามความพอใจของมนุษย์ อันอยู่ภายใต้ความเป็นไปได้ของธรรมชาติ

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ให้เพียงพอต่อความต้องการที่ไม่มากเกินไป ทั้งนี้เพื่อเก็บรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมไว้ใช้ในโอกาสต่อไป เป็นการใช้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์อย่างมีเหตุผล มีการสร้างสรรค์ ใช้อย่างรอบคอบ ด้วยความรู้และความเข้าใจ ให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดหรือไม่เกินเลย มีการจำแนกแจกจ่ายหรือใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์เท่าที่ความสามารถหรือกำลังการผลิตของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนั้นๆ จะทำได้ โดยที่อาจแบ่งได้ 3 หลักการใหญ่ๆ คือ

3.1.1 การใช้อย่างฉลาด (Wise Use) หรือการใช้อย่างสมเหตุสมผล (Rational Use) เพื่อการมีใช้ตลอดไป หมายถึง การใช้ทรัพยากรให้เป็นไปตามหลักการของทรัพยากร ซึ่งมีดังนี้

1) ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น เช่น แสงแดด น้ำ อากาศ ในการใช้ต้องไม่เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทรัพยากรเหล่านั้น ต้องไม่มีการปนเปื้อนของมลสาร ต้องมีการเอาใจใส่ในการกักเก็บไว้ใช้ในอนาคต การรักษา ซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การสงวน การกำหนดเขตควบคุมในการป้องกัน

2) ทรัพยากรที่ใช้แล้วทดแทนได้ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ประมง ดิน การใช้ต้องใช้ในส่วนที่งอกหรือเพิ่มพูน (Increment) เท่านั้น ต้นทุนยังคงอยู่ตลอดไป ไม่สร้างผลกระทบทางลบจนสต็อก (Stock) หรือต้นทุนเสื่อม อาจต้องแบ่งเขตพื้นที่เพื่อการสงวนไว้ส่วนหนึ่ง

3) ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป การใช้ทรัพยากรประเภทนี้ ต้องระมัดระวังในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาและนำของที่ใช้แล้วหรือของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

3.1.2 การฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ถ้ามีความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรเกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมจนกว่าทรัพยากรที่เสื่อมโทรมจะอยู่ในสภาพที่มีศักยภาพที่ใช้ได้ จึงมีการนำมาใช้ในครั้งที่การฟื้นฟูต้องมีการป้องกันมิให้มีการรบกวนหรือทำลาย

3.1.3 การสงวนรักษา เป็นการรักษาซึ่งทรัพยากรที่หายากหรือกำลังจะสูญพันธุ์ รวมถึงมีการรักษาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องเนื่องกับทรัพยากรที่หายากนั้นด้วย ในการสงวนรักษาอาจมีการกำหนดเวลาให้ทรัพยากรนั้นๆ ฟื้นฟูตัวเองให้ได้ผลผลิตที่พอจะเอื้อประโยชน์แล้วจึงทำการเก็บเกี่ยวก็ได้ไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการสงวนรักษาไว้อย่างถาวร ซึ่งเป็นไปตามสถานภาพของทรัพยากร

3.2 หลักปฏิบัติในการอนุรักษ์

3.2.1 งดใช้ที่ไม่จำเป็น เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรให้มีใช้ตลอดไป

3.2.2 ดูแลรักษาทรัพยากรที่หายากหรือเพิ่มปริมาณให้มีมากพอแล้วจึงใช้

3.2.3 การใช้ทรัพยากรใดต้องคำนึงถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.2.4 ทำให้เกิดคุณธรรมชาติ และมีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

3.2.5 พยายามอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะสัตว์และพืชเจริญเติบโตได้ตลอดไป

3.3 วิธีการอนุรักษ์

3.3.1 การใช้ (Utilization) ต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สมเหตุสมผล และมีวิธีการนำมาใช้ การใช้อย่างเหมาะสมกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นการทำให้ถูกประเภทและเกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ยังต้องมีการใช้ทรัพยากรที่มีคุณภาพรองลงมา (Avoidance of the Best) ไม่ควรเลือกของที่ดีที่สุดอยู่ตลอดเวลา ในโอกาสที่ไม่จำเป็นจะต้องใช้ของที่มีคุณภาพสูง

3.3.2 การกักเก็บ (Storage) คือ มีการเก็บทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเอาไว้ใช้ในอนาคต โดยต้องเป็นไปตามหลักวิชาการและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

3.3.3 การป้องกันรักษา (Protection / Prevention and Maintenance) เมื่อมีการสำรวจทรัพยากร ทรัพยากรที่ต้องการนำมาใช้ประโยชน์จะต้องมีการป้องกันมิให้ทรัพยากรเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นพิษภัย เกิดความเสื่อมโทรมเสียหาย หรือถูกทำลาย ซึ่งความสูญเสียเหล่านี้อยู่ในวิสัยที่จะป้องกันได้

โดยในการป้องกันจะต้องมีทั้งการป้องกันแก้ไข สำหรับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีการเสื่อมสภาพให้กลับคืนสภาพเดิม โดยที่จะต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการซ่อมแซม และมีการป้องกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ยังคงสภาพดีอยู่

3.3.4 การพัฒนา (Development) เป็นวิธีการทำให้ผลผลิตหรือการที่มีอยู่ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดีหรือเป็นปกติอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ แล้วจะต้องมีการเรียนรู้การใช้ประโยชน์และปรับปรุงทรัพยากรที่มีคุณภาพชั้นรองลงมา เช่น การหาวิธีการปรับปรุงคุณภาพของไม้ไฟ หรือไม้ยางพารา ซึ่งมีการเพาะปลูกกันมาก มาใช้ประโยชน์ในการทำรีว เฟอร์นิเจอร์ แทนที่จะต้องใช้ไม้สัก หรือไม้มะค่าสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์ทุกครั้ง หรือการใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น เพื่อรดต้นไม้แทนการใช้น้ำประปาซึ่งมีคุณภาพดีกว่า รวมทั้งการปรับปรุงเพื่อที่จะนำของเสียในกระบวนการใช้ทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์อีก (Recycle) ซึ่งเป็นการประหยัดทรัพยากรและอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

3.3.5 การฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นการทำให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้มีการฟื้นฟูหรือคืนสภาพตัวเอง โดยให้ธรรมชาติเป็นผู้ฟื้นฟูหรือใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือ

3.3.6 การสงวน (Preservation) ต้องทำการสงวนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะหมดไป ทำได้โดยการสงวนในแต่ละชนิดทรัพยากรหรือในแต่ละพื้นที่สำหรับระบบสิ่งแวดล้อม

3.3.7 การแบ่งกลุ่ม แบ่งเขต (Zoning) เป็นการจัดระเบียบการเข้าใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดลอมว่าส่วนใดให้มีการเข้าใช้อย่างไร และส่วนใดควรจะสงวนรักษาหรือฟื้นฟูอย่างไร

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยให้เพียงพอต่อความต้องการเท่าที่จำเป็นเท่านั้นที่ไม่มากเกินไป เป็นการใช้อย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์อย่างมีเหตุผล มีการสร้างสรรค์ ใช้อย่างรอบคอบ ด้วยความรู้และความเข้าใจ ให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดลอมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อป้องกันและเก็บรักษาทรัพยากรสิ่งแวดลอมเอาไว้ใช้ในโอกาสต่อไป อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมมีความเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมจึงมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดลอมอีกทางหนึ่งด้วย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

โดยทั่วไปแล้วประสิทธิภาพ (efficiency) ในการปฏิบัติงานมีความหมายโดยมีผู้กล่าวไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

Peterson & Plowman อ้างใน คทาวิรุฒ พรหมายน (2545) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านทางธุรกิจ ในความหมายอย่างแคบว่าหมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึงคุณภาพของการมีประสิทธิผล (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุดเพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้นแนวความคิดของคำว่าประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้นทุน (cost) คุณภาพ (quality) ปริมาณ (quantity) และวิธีการ (method) ในการผลิต

Millet อ้างใน สติติ คำลาเตียง (2544) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (human satisfaction and benefit produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (equitable service)

2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (timely service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service)
4. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progression service)

Simon อ้างใน สถิติ คำถ้อย (2544) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า กล่าวคือ ถ้าจะพิจารณาว่างานใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ให้ดูความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) กับผลผลิต (output) ที่ได้รับ เพราะฉะนั้นตามทรรศนะนี้จึงหมายถึง ผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้าและถ้าเป็นการบริหารราชการ องค์กร ของรัฐก็บวกความพึงพอใจของผู้รับบริการ (satisfaction) เข้าไปด้วยซึ่งอาจเขียนเป็น สูตรได้ดังนี้

$$E = (O-I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิตหรืองานที่ได้รับออกมา

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2538) ซึ่งให้เห็นว่า ประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึงผลิตภาพ และประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติ ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการผลิต (input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการการบริหาร (process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้อง ได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการเป็นที่พอใจของลูกค้า หรือผู้มารับบริการ

สมพงษ์ เกษมสิน อ้างใน คชาวูช พรหมายน (2545) ได้กล่าวถึง แนวคิดของ Harring Emerson ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการการทำงานให้มีประสิทธิภาพในหนังสือ "The Twelve Principles of Efficiency" ซึ่งได้รับการยกย่อง และกล่าวขานกันมาก มีหลัก 12 ประการ มีดังนี้

1. ทำความเข้าใจและกำหนดแนวคิดในการทำงานให้กระจ่าง
2. ใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
3. คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง

4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้มีความฉับพลัน มีสมรรถภาพและมีการลงทะเบีย
ไว้เป็นหลักฐาน

7. งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
8. งานเสร็จทันเวลา
9. ผลงานได้มาตรฐาน
10. การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
11. กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนงานได้
12. ให้นำหนึ่งแ่งงานที่ดี

นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้น และมีนักทฤษฎีหลายท่าน ได้ศึกษาและสรุปเป็นปัจจัยสำคัญๆที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

Becker & Neuhauser อ่างใน คทาฐร พรหมายน (2545) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (model of organization efficiency) โดยกล่าวว่าประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากจะพิจารณาถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า และผลผลิตขององค์กร คือ การบรรลุเป้าหมายแล้วองค์กรในฐานะที่เป็นองค์กรในระบบเปิด (open system) ยังมีปัจจัยประกอบอีกดังแบบจำลองในรูปสมมติฐาน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรนั้น มีความซ้ำซ้อนต่ำ (low task environment complexity) หรือมีความแน่นอน (certain) มีการกำหนดระเบียบ ปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว แน่ชัดว่าจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กรมากกว่าองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยาก และซับซ้อนสูง (high task environment complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (uncertain)

2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็น ได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

3. ผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

4. หากพิจารณาควบคู่กัน ไปจะปรากฏว่าการกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการทำงานที่สามารถมองเห็นได้จะมีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

นฤมล กิตตะยานนท์ อังใน คทาวิฐ พรหมายน (2545) ได้เสนอว่า การปฏิบัติงานของแต่ละคนจะถูกกำหนดโดย 3 ส่วน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล (individual attributes) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้
 - 1.1 demographic characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์
 - 1.2 competence characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความชำนาญของบุคคลซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะได้อาจมาจากการศึกษาอบรม และสั่งสมประสบการณ์
 - 1.3 psychological characteristics เป็นคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ทัศนคติ ค่านิยม การรับในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลด้วย

2. ระดับความพยายามในการทำงาน (work effort) จะเกิดขึ้นจากการมีแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ความต้องการ แรงผลักดันอารมณ์ความรู้สึก ความสนใจ ความตั้งใจ เพราะว่าคนที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงจะมีความพยายามที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจให้แก่การทำงานมากกว่าผู้ที่แรงจูงใจในการทำงานต่ำ

3. แรงสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงาน (organization support) ซึ่งได้แก่ค่าตอบแทน ความยุติธรรม การติดต่อสื่อสาร และวิธีการที่จะมอบหมายงานซึ่งมีผลต่อกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ได้กล่าวว่า ทีมงานหรือกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน ในหมู่สมาชิกและผู้ที่เป็นหัวหน้าต้องตระหนักว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้น ทีมงานที่มีประสิทธิภาพต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ

1. ความรับผิดชอบและความผูกพัน โดยความผูกพันต่อองค์กรเป็นความผูกพันใน 3 ลักษณะ คือ
 - 1.1 ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในองค์กร
 - 1.2 มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อองค์กร
 - 1.3 มีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์กร
2. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีคุณค่าและมีการแลกเปลี่ยน ความคิดแบบริเริ่มสร้างสรรค์กับความก้าวหน้าให้องค์กร

3. ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะ ความสามารถของสมาชิกให้สมาชิกมีความรู้ และความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงาน รวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาการทำงาน ให้ข่าวสารย้อนกลับ แก้ไข ปัญหาความขัดแย้ง และการไกล่เกลี่ย

สำหรับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือปัจจัย ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้น มีนักทฤษฎีหลายท่านได้ทำการศึกษาและสรุปเป็นปัจจัยสำคัญๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

Frederick Herzberg อ่างใน โสภส ปัญจะวิสุทธิ์ (2541) ได้ศึกษาการบริหารงานในแบบวิทยาศาสตร์ โดยได้นำเอาการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน มาศึกษาร่วมกันเพื่อให้ได้ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเขาจึงได้ศึกษาวิจัยถึงทัศนคติของบุคคลที่พอใจ ในการทำงาน และไม่พอใจในการทำงานพบว่าบุคคลที่พอใจในการทำงานนั้นประกอบ ด้วยปัจจัยดังนี้

1. การที่สามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จ
2. การที่ได้รับการยกย่องนับถือเมื่อทำงานสำเร็จ
3. ลักษณะเนื้อหาของงานเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
4. การที่ได้มีความรับผิดชอบมากขึ้น
5. ความก้าวหน้าในการทำงาน
6. การที่ได้รับ โอกาสพัฒนาความรู้และความสามารถในการทำงาน

ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของงานที่เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ คือ

1. นโยบายและการบริหารองค์กร (Policy and Administration)
2. การควบคุมการบังคับบัญชา (Supervision)
3. สภาพการทำงาน (Work Conditions)
4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทุกระดับในหน่วยงาน (Relation with Peer and Subordinate)
5. ค่าตอบแทน (Salary)
6. สถานภาพ (Status)
7. การกระทบกระเทือนต่อชีวิตส่วนตัว (Personal Life)
8. ความปลอดภัย (Security)

สมยศ นาวิการ (2529) กล่าวถึงแนวความคิดของ (Thomas J. Peters) ซึ่งเสนอปัจจัย 7 ประการ (7-S) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร คือ

1. กลยุทธ์ (Strategy) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อน และจุดแข็งภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคภายนอก
2. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน
3. ระบบ (Systems) ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
4. แบบ (Styles) แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร
5. บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์กร
6. ความสามารถ (Skill)
7. ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลเกิดจากสภาพภูมิหลังของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน สภาพร่างกายจิตใจ การศึกษา ความรู้ความสามารถ ความถนัดต่าง ๆ โดยมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างจากการประเมินของผู้บังคับบัญชาแล้วให้คะแนนออกมาในระดับต่ำ ปานกลาง และระดับสูง ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ข้าราชการผู้นั้นมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม

5.1 ความหมายการจัดการทรัพยากร

ทรงศักดิ์ พิริยะกฤติ (2543) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยทรัพยากรทางการจัดการที่มีอยู่ จัดสรร จัดลำดับ มอบหมายให้ผู้อื่นทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงมองได้ว่าการจัดการจะต้องมีขั้นตอน มีกระบวนการ มีความต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล เพื่อให้รู้ว่าได้ผลหรือไม่ได้ผล

ขณะที่ Bovee, Courtland L. et al.(1993) ได้ให้คำจำกัดความของการจัดการว่า หมายถึง กระบวนการที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสื่อสาร และการควบคุมคน งาน การเงิน สภาพแวดล้อม และข้อมูลสารสนเทศ

ขององค์กรเพื่อให้มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ

อาจสรุปความหมายของการจัดการ ได้ดังนี้ คือ กระบวนการของการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสื่อสาร และการควบคุม คนงาน การเงิน สภาพแวดล้อม และข้อมูลสารสนเทศขององค์กรเพื่อให้มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติโดยอาศัยทรัพยากรทางการจัดการที่มีอยู่ จัดสรร จัดลำดับ มอบหมายให้ผู้อื่นทำงาน ในแนวทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้

ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากร จิราภรณ์ คชเสนี (2544) กล่าวว่า “ทรัพยากร” ตามความหมายที่ตรงตัวแล้ว หมายถึง สิ่งที่เกิดทรัพยากรหรือเป็นประโยชน์ เป็นคำที่มนุษย์ใช้เรียก สสาร พลังงาน หรือสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่มนุษย์นำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในทางชีววิทยาหรือในทางวัตถุ ซึ่งได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์ ในขณะเดียวกัน การตัดสินใจมาตรฐานคุณภาพชีวิตโดยอาศัยวัตถุเป็นดัชนีชี้วัดนั้น กระตุ้นให้เพิ่มอัตราการใช้ทรัพยากรต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก

5.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ อ่างใน ดุสิต เวชกิจ และคณะ (2543) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่ราชการกำหนดไปแล้วให้ประชาชนมาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดขึ้นเอง

ศุภฤดี อายุวัฒน์ และคณะ อ่างใน พิมลรัตน์ ใจบุญลือ (2545) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้โอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมในขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่มคน จนถึงองค์กร ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกัน การเข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นความหมายที่กว้างซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลในทุกระดับทุกส่วนซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็ก หรือสังคมขนาดใหญ่ได้มีส่วนช่วยเหลืออย่างเต็มที่ต่อสังคมนั้นๆ อันได้แก่ การมีส่วนร่วมใน

กระบวนการวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามและประเมินผล

5.3 ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

Uphoff, Cohen and Goldsmith อ้างในคู่มือ เวชกิจ และคณะ (2543) ได้สร้างกรอบแนวคิดพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมใน 4 รูปแบบ ไว้ดังนี้คือ

5.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision – making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

5.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

5.3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคมหรือโดยส่วนตัว

5.3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวการมีส่วนร่วมต่อไป

5.4 ระดับการมีส่วนร่วม

ณรงค์ มหรรณพ และคู่มือ เวชกิจ อ้างในพิมพ์ลรัตน์ ใจบุญลือ(2545) ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรประชาชนในท้องถิ่น 7 ระดับ จากน้อยไปหามาก ดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์บางอย่าง

ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนถูกชักชวนให้ความร่วมมือเพราะการโฆษณาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงความดีของโครงการ ให้ประชาชนหลงเชื่อจนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ประชาชนถูกเรียกประชุมแล้วสอบถามหรือสัมภาษณ์ว่ามีปัญหาความต้องการอะไร และทางราชการจะเป็นผู้หาทางแก้ไข วางแผนการปฏิบัติให้

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน และการดำเนินการบ้าง แต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการ

ระดับที่ 6 ประชาชนมีโอกาสในการให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด มีโอกาสในการตัดสินใจปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระยะที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจใน
ทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การประเมินโครงการ

สรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่างๆ ดังนี้

ระดับ 1-3 เริ่มจากไม่มีส่วนร่วมเลยจนถึงมีส่วนร่วมเล็กน้อย

ระดับ 4-6 มีส่วนร่วมปานกลางจนถึงระดับสูง

ระดับ 7 เป็นการมีส่วนร่วมในอุดมคติ ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับ
องค์กรประชาชนจนถึงระดับนี้ การดำเนินงานส่งเสริมย่อมจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม หมายถึง
กระบวนการทำงานที่มีการวางแผน การจัดองค์กร การสื่อสาร และการควบคุมคน งาน การเงิน
สภาพแวดล้อม และข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานโดยอาศัยทรัพยากรทางการจัดการที่มีอยู่ จัดสรร
จัดลำดับ มอบหมายให้ผู้อื่นทำงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการ
ใช้ประโยชน์ การดูแล การอนุรักษ์ทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน หรือชุมชน ให้ได้พัฒนา
ความสามารถในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการ
ดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการ
มีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนด
ชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง ผ่านการมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ ทั้งด้านการตัดสินใจ การ
ดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

6. แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6.1 พระราชดำรัสที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.).(2552).ได้สรุปพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

6.1.1 พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิม

พระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม 2517

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชยว่า
เมืองไทยไม่มีสิ่งที่ดีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย
พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบ
พออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับ
ประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

6.1.2 พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในโอกาส

วันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม 2540

“...ความพอเพียงนี้ ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัยจริงอาจจะล้าสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจการค้าไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง เลย์รัฐลีว่าไม่หรูหราแต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าผลิตให้พอเพียงได้...”

“...ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมดแม้แต่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลาไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนที่ใจร้อนเพราะเดือร้อน แต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้...”

6.1.3 พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในโอกาส

วันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 4 ธันวาคม 2541

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตนเอง แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน...พอมีพอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...”

“...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...”

“...Self-Sufficiency นั้น หมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...”

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

6.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2552) ได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็ว แต่เพียงอย่างเดียว”

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554) ได้ให้คำจำกัดความของความพอเพียงว่า หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 หัวง 2 เงื่อนไข ดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554)

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

6.2.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

6.2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

6.2.3 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยตั้งอยู่บน เงื่อนไข 2 ประการ ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ดังนี้

1. **เงื่อนไขความรู้** จะต้องอาศัยความรู้ความรอบรู้ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำเอาวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน
2. **เงื่อนไขคุณธรรม** จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้สำนึก คุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และ ให้ความรอบรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

6.2.4 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดหวัง เพื่อให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

6.2.5 เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดมากกว่า 30 ปี ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวความคิด เศรษฐกิจพอเพียงได้ 3 ประการคือ

1) **พอเพียงในความเป็นอยู่** หมายถึง ให้แต่ละคนพอมีพอกิน ถ้าแต่ละคนพอมี พอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมี พอกิน ก็ยิ่งดี และประเทศไทยนั้นบางคนไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย แต่สมัยก่อนนี้ พอมี พอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมี พอกิน ที่จะป็นนโยบายที่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงที่จะให้ทุกคนพอเพียงได้ พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้

2) **พอเพียงในแนวคิด** หมายถึง ให้หันหน้าปรึกษาหารือกัน เป็นการใช้ปัญญา ต้องปรึกษากันมากกว่าที่จะเถียงกัน คือคำว่าเถียงใช้แต่อารมณ์ คำว่าปรึกษาหารือใช้ปัญญาถ้าสามารถที่จะใช้ปัญญาปรึกษากัน จะได้คำตอบ เพราะว่าความจริงนั้นมีอันเดียว ความเท็จมีหลายทาง หรือทางที่ผิดมีมาก แต่ความจริงทางที่ดีส่วนมากก็มีทางเดียวที่จะสามารถที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

3) **พอเพียงในจิตใจ** หมายถึง พอเพียงในความต้องการไม่โลภมาก พอเพียงก็คือ พอเท่านั้นเอง ถ้าคนเราพอในความต้องการมันก็มีความ โลภน้อย เมื่อมีความ โลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ทำอะไรก็ต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่งไม่โลภมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็ แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล

เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้นคือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนกำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพไม่พันทนาการอยู่กับสิ่งใด โดยหันกลับมายึด

เส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่ส่งผลให้สามารถพึ่งตนเองได้หลักการพึ่งตนเอง โดยยึดหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) **ด้านจิตใจ** ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ในตนเอง และชาติโดยรวมมีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
- 2) **ด้านสังคม** แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ชุมชนจะแข็งแกร่งเป็นอิสระ
- 3) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดหลักอยู่บนหลักการของความยั่งยืน
- 4) **ด้านเทคโนโลยี** จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดีจึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อมของประเทศ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเองด้วย
- 5) **ด้านเศรษฐกิจ** แต่เดิมเน้นการพัฒนาเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งไม่ได้พูดถึงการลดรายจ่าย แต่เวลานี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ หลังจากนั้น จึงคิดหารายได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป หลีกเลียงจากการก่อหนี้ และพยายามลดความเสี่ยงด้านต่างๆ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพอมี พอกิน พอใช้ ก็คือการมีดุลยภาพระหว่างการบริโภคการผลิตและการดำรงชีวิต กล่าวคือในด้านหนึ่งจะต้องประหยัดลดการบริโภคที่ไม่จำเป็น ลดสิ่งฟุ่มเฟือย ลดการกู้ยืม ที่ไม่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตลงไป ในอีกทางหนึ่งจะต้องมีความสามารถในการผลิต การบริโภคมีความสมดุลกัน และที่สำคัญการดำรงชีวิตจะต้องอยู่บนความพอเพียงมีความพอประมาณในการเป็นอยู่ จึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่ส่งผลให้สามารถพึ่งตนเองได้หลักการพึ่งตนเองไม่โลภมาก ไม่เบียดเบียนผู้อื่นมีการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน มีความรัก ความเอื้ออาทร มีความรู้ รักสามัคคี รักชุมชนรักผืนแผ่นดิน รักประเทศชาติที่ให้ความร่วมมือกันแก่เราเองและลูกหลานเราสืบไป

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญลือ อ่องตัว (2552) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา - น้ำตกผาเสื่อ อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจของประชาชนทั้ง 4 กลุ่มเป้าหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้เพราะประชาชนได้รับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อวิทยุ และผู้นำชุมชนมากที่สุด ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าว เกิดจากผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย ภาวะขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และอื่นๆ ซึ่งเป็นผลจากการตัดไม้ทำลายป่าของพวกเขาเองในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

รัฐวิทย์ พะมูลิลา (2550) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร และศึกษาปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรในอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรในอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ การบุกรุกถางป่าไม้เพื่อทำการเกษตร การเกิดไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดการฝึกอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ในการปลูกจิตสำนึกให้เกษตรกรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้น

ภูษิตา วงศ์ธรรมวัฒน์ (2552) ได้ทำการศึกษาระดับประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ เปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (2) ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านต้นแบบระดับอำเภอ (3) ตัวแปรที่สามารถอธิบายประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข คือ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรอบรู้ อธิบายรวมกันได้ร้อยละ 57.7 (4) เมื่อวิเคราะห์โดยใช้ CIPP Model พบว่าหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดมีบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ที่ดีกว่าระดับอำเภอ (5) ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ จัดให้มีการสอนให้รู้ถึงการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล นำหลักทางสายกลางของพุทธศาสนามาใช้ เน้นสร้างความซื่อสัตย์ สุจริตและความเพียรให้เกิดขึ้น ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ และเพื่อให้ชีวิต เศรษฐกิจ สังคมเกิดความสมดุล

มั่นคง และยั่งยืน ควรใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผล คิดพิจารณาทุกอย่างอย่างรอบคอบทั้งในระยะสั้น ระยะยาว เน้นเศรษฐกิจในครัวเรือนให้พออยู่ พอกิน พอใช้ และสร้างชุมชนให้เป็นสังคมที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรกัน มีความรัก สามัคคี

คุณิต เวชกิจ และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาความเป็นมา ปัจจัยที่มีอิทธิพล และประเด็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนทั้ง 16 จังหวัด ในภาคเหนือของประเทศไทยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อศึกษาป่าชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานจังหวัดละ 2 ป่า รวม 32 ป่า เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรชาวบ้าน จำนวน 3-5 คน และราษฎรที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน จำนวน 30 คน ในแต่ละชุมชน ผลการศึกษาพบว่าชุมชนเริ่มมีการดำเนินการป่าชุมชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยหลักของการจัดการป่าชุมชนคือ การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ การรักษาแหล่งต้นน้ำลำธารการใช้เป็นแหล่งอาหารของชุมชน ฯลฯ พื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนให้มาจัดการป่าชุมชน ให้มาจัดการป่าชุมชน โดยมีการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานตามความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกเสริมพื้นที่ป่าไม้ การจัดทำแนวเขตป่า มีการกำหนดระเบียบ/กฎเกณฑ์ในการจัดการป่า โดยมีหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ สำนักงานป่าไม้จังหวัด พื้นที่ องค์กรเอกชน ฯลฯ ประชาชนมีความคาดหวังในการรักษาป่าชุมชนไว้เพื่อช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและเกรงว่าชุมชนคงมีความเดือดร้อนถ้าป่าชุมชนหมดไป โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งประจวบกับคณะกรรมการป่าชุมชน และการดำเนินกิจกรรมป่าชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนที่สำคัญคือ การใช้เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและการเก็บหาของป่า สำหรับปัญหาอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินงานคือการขาดแคลนงบประมาณ และขาดแคลนเครื่องมือ

การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนโดยมีเหตุผลสำคัญคือ เกรงว่าจะเกิดความเดือดร้อนถ้าป่าชุมชนหมดไป จึงเข้ามามีส่วนร่วมบ่อยครั้งด้วยตนเอง ทั้งเข้าร่วมประชุม และการสละแรงกายในการจัดการป่าชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนของการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ในด้านความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนนั้นพบว่า ปัจจัยพื้นฐานของบุคคล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อขั้นตอนต่างๆ ทั้ง 5 ขั้นตอนของการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์ การศึกษาปัญหา การหาแนวทางแก้ไข การดำเนินกิจกรรมและการติดตามและประเมินผล โดยตัวแปรที่มีความสำคัญสูงสุด ได้แก่ สถานภาพของบุคคลในหมู่บ้าน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ทวิศักดิ์ เรือนมณี (2551) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงและปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านยางเปาเหนือและบ้านยางเปาใต้ ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสำหรับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 93 คน และแบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานประจำโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 คน ผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ตั้งแต่ที่ประชาชนได้เข้าร่วมโครงการฯ ทำให้ประชาชนมีพื้นที่ดินทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินกู้ เพื่อการประกอบอาชีพ และการฝึกอบรมอาชีพ เป็นต้น มีผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีอาชีพ และรายได้พอเลี้ยงชีพ

2. ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะการที่ประชาชนได้มาร่วมโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้นอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำประชาชนไม่มีแหล่งสาธารณูปโภค ขาดการช่วยเหลือจากภาครัฐ และขาดเงินทุนประกอบอาชีพเมื่อได้เข้าร่วมโครงการประชาชนส่วนใหญ่จึงมีความพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่โครงการมอบให้ อาทิ การให้เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันประชาชนยังมีความเห็นว่า ระบบไฟฟ้าประปา ถนนยังมีใช้ไม่ทั่วถึง พื้นที่ดินทำกินที่ได้รับจัดสรรให้ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า งบประมาณมีจำนวนจำกัด เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโครงการมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการระงับ การประสานงานกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานราชการอื่น ซึ่งมีที่ตั้งสำนักงานในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นไปด้วยความล่าช้า การสื่อสารกับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ยังสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บางคนพูดและฟังภาษาไทยไม่ได้ ขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร เครื่องใช้ประจำสำนักงานไม่มีคุณภาพ ไม่ทันสมัย และ ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ขาดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และไม่คอยให้ความร่วมมือ คอยแต่จะรับความช่วยเหลืออย่างเดียว โดยการศึกษาครั้งมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรปรับปรุงกระบวนการจัดสรรงบประมาณ บุคลากรเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนที่

เข้าร่วมโครงการให้เกิดความตระหนักตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เช่น การใช้ส้วม การทำความสะอาดร่างกาย การดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง เป็นต้น

ศุภัทธา ผลเพิ่ม (2551) ได้ทำการศึกษา บริบททางสังคม-เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และศึกษาระบวนการในการจัดการและการดำเนินการป่าเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงที่ดินสภาพของพื้นที่ป่าและเสริมสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านหัวทุ่ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกโครงการส่งเสริมอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง (หมู่บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่) มีกระบวนการจัดการป่าเศรษฐกิจดำเนินการปลูกป่าไผ่บงเนื่องจากไม้ในป่าธรรมชาติลดจำนวนและภาวะรายได้ของครัวเรือน ไม่เพียงพอ ด้วยความที่มีผู้นำหมู่บ้านที่มีความคิดสร้างสรรค์ และชาวบ้านในหมู่บ้านหัวทุ่งที่มีความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญในการหาวิธีการจัดการของกระบวนการและการดำเนินการ การเปลี่ยนแปลงของโครงการอีกทั้งการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมภายในชุมชน ทำให้ผลที่ได้รับจากกระบวนการจัดการนี้ คือ การฟื้นคืนสภาพป่าธรรมชาติและน้ำ การเพิ่มจำนวนของป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน และการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน จนเป็นหมู่บ้านตัวอย่างให้กับหมู่บ้านอื่นในอำเภอเดียวกัน และสร้างเครือข่ายการจัดการชุมชนให้เกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกันเพื่อให้ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร

ประชากร (Population) ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนบ้านหัวทุ่ง หมู่ 14 ต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ทุกครัวเรือนจำนวน 136 ครัวเรือนๆ ละ 1 คน เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มาก จึงศึกษาประชากรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างและดัดแปลงขึ้นจากขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานของ โครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แล้วนำแบบสอบถามเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและนำมาแก้ไขปรับปรุง จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จริง โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่บ้านทุ่งละคร ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ (ภาคผนวก ก)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมและระดับความเหมาะสมต่อโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดข้อคำถามทั้งหมด 4 ด้าน

ได้แก่ การวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โครงการประชามศรฐกิจพอเพียง บ้านหัวทุ่ง ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดข้อคำถามทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม ก่อนดำเนินงาน ความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานกิจกรรม ความพึงพอใจต่อผลผลิตของโครงการ และความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ

โดยแบ่งระดับความเข้าใจออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ กำหนดเกณฑ์ในการให้ความหมายค่าเฉลี่ยด้วยการอิงเกณฑ์ โดยใช้ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (Mean Weighted Score) ที่กำหนดให้ทุกช่วงมีค่าเท่ากัน

โดยคำนวณความกว้างของชั้นตามสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{(5-1)}{5} = 0.8$$

การแปลผลข้อมูล จึงถูกกำหนดให้มีช่วงชั้นเท่ากัน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามไปสอบถามประชาชนบ้านหัวทุ่ง หมู่ 14 ต.เชิงดาว อ.เชิงดาว จ.เชียงใหม่ ทุกครัวเรือนจำนวน 136 ครัวเรือนๆละ 1 คน แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว และตัวแทนราษฎรที่ร่วมโครงการฯ รวมจำนวน 15 คน (ภาคผนวก ข)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้การประชุมกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยมีแบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประเด็นที่สนใจที่เกี่ยวข้อง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษา โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงาน โครงการประชามศเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งฯ เพื่อเป็นข้อมูลในการหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการฯ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตามแบบสอบถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยได้รับทราบข้อมูลและให้ข้อคิดเห็น

2.3.2 ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงการประชามศเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งฯ ในประเด็นต่อไปนี้

1) ปัจจัยต่อความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน โครงการประชามศเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งฯ ในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ปัจจัยต่อความสำเร็จ/สนับสนุน โครงการ ได้แก่

ก. ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย ดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้

ข. ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ

และการบริหารจัดการ

ค. ทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ และประชาชนบ้านหัวทุ่ง

(2) อุปสรรคต่อการดำเนินงาน โครงการและอื่นๆ

2) แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามศเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

(1) ด้านเศรษฐกิจ

(2) ด้านสังคม

(3) ด้านสิ่งแวดล้อม

(4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยมาวิเคราะห์สรุปผล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้แก่ การ

พรรณนาความ การบรรยาย การตีความ และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการประชาม เสรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็น การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและระดับความเหมาะ ความพึงพอใจของประชาชน ตลอดจนปัจจัยต่อความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เพื่อกำหนด แนวทางการพัฒนาในการดำเนินงาน โครงการฯ รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ปรากฏผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการประชาม เสรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมดำเนิน โครงการประชาม เสรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่

ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละ ของข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนก ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือนและความพอเพียงของรายได้ /หนี้สิน

	ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	46	33.80
	หญิง	90	66.20
	อายุ(ปี)		
	≤ 30	2	1.50
	31-40	20	14.70
	41-50	28	20.60
	51-60	45	33.10
	≥61	41	30.10

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียน	10	7.40
ประถมศึกษา	110	80.90
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	5.10
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	4	2.90
ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา	2	1.50
ปริญญาตรี	3	2.20
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	0.70
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6	4.40
เกษตรกร	55	40.40
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	2.20
รับจ้างทั่วไป	71	52.20
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-3 คน	93	68.4
4-6 คน	42	30.9
มากกว่า 6 คน	1	0.70
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
≤10,000	105	77.20
10,001-20,000	25	18.40
20,001-30,000	3	2.20
30,0001-40,000	2	1.50
> 50,000	1	0.70
ความพอเพียงของรายได้		
พอใช้/ไม่เป็นหนี้	48	35.30
พอมีเหลือเก็บ	9	6.60
ไม่พอใช้/เป็นหนี้	79	58.10

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน		
ไม่มีหนี้สิน	55	40.40
≤50,000	40	29.40
50,001-100,000	23	16.90
100,001-200,000	14	15.20
200,001-300,000	1	0.70
300,000	3	2.20

จากตารางที่ 1 พบว่าประชาชนผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 136 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 เป็นเพศชายจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 รองลงมาคือ มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 61 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.10 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษามากที่สุดจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 80.90 รองลงมาคือ ไม่ได้เรียนจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 และจบการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพเกษตรจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 และไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 1-3 คน มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 68.4 รองลงมาคือ มีจำนวน 4-6 คน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วง ≤10,000 บาท/เดือน มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 รองลงมาคือ มีรายได้ในช่วง 10,001-20,000 บาท/เดือน มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 และมีรายได้ในช่วง >50,000 มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 ผู้ให้สัมภาษณ์มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10รองลงมาคือ พอใช้/ไม่เป็นหนี้ มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และพอมีเหลือเก็บ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ส่วนการมีหนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน พบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินของครัวเรือนมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สิน พบว่ามีหนี้สินอยู่ในช่วง

≤50,000 มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 มีหนี้สินอยู่ในช่วง 100,000- 200,000 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 และมีหนี้สิน.> 300,000 มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามแหล่งเงินทุนที่กู้ยืมมา

แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมมา	เลือก	
	จำนวน	ร้อยละ
ชกส.	41	30.10
ธนาคารออมสิน	3	2.20
ธนาคารพาณิชย์อื่น	0	0
กองทุนหมู่บ้าน	60	44.10
สหกรณ์ออมทรัพย์	30	22.10
กลุ่มสตรี/แม่บ้าน	0	0
กลุ่ม กขคจ. ในหมู่บ้าน	16	11.80
แหล่งเงินกู้ นอกกระบบ	14	10.30

จากตารางที่ 4.2 พบว่ากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 44.10 รองลงมาคือ กู้เงินจาก ชกส. จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 กู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 กู้เงินจากกลุ่ม กขคจ. ในหมู่บ้านจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ นอกกระบบ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 และกู้เงินจากธนาคารออมสิน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ

กลุ่ม	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มผู้นำเกษตรกร	12	8.80
กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์	87	64.00
กลุ่มสตรี/แม่บ้าน	37	27.20

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กลุ่ม	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มอาสาสมัคร อสม.	10	7.40
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	117	86.00
กลุ่ม กขคจ	45	33.10
กลุ่ม โหมสเดย์	18	13.20
กลุ่มท่องเที่ยวบ้านหัวทุ่ง	47	34.60
กลุ่มแก้สชีวภาพบ้านหัวทุ่ง	115	84.60
กลุ่มแก้เหมืองแก้ฝาย	45	33.10
กลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง	132	97.10

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 97.10 รองลงมาคือเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 เป็นสมาชิกกลุ่มแก้สชีวภาพบ้านหัวทุ่ง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 84.60 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวบ้านหัวทุ่ง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 เป็นสมาชิกกลุ่ม กขคจ และกลุ่มแก้เหมืองแก้ฝาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 เป็นสมาชิกกลุ่มสตรี/แม่บ้าน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 เป็นสมาชิกกลุ่มโหมสเดย์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้นำเกษตร จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัคร อสม. จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมและความเหมาะสมต่อการดำเนินงานโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

2.1 การมีส่วนร่วมต่อการดำเนินโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ตารางที่ 4.4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม

ประเด็นด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การวางแผนเตรียมความพร้อมของคนและชุมชน	3.24	1.164	ปานกลาง
2. การวางแผนเตรียมความพร้อมพื้นที่โดยมีส่วนร่วม	3.22	1.197	ปานกลาง
3. การวางแผนบริหารจัดการโดยมีส่วนร่วม	3.24	1.119	ปานกลาง
4. การวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.27	1.164	ปานกลาง
5. การวางแผนพัฒนาด้านอาชีพ	3.32	1.166	ปานกลาง
6. การวางแผนด้านการรับผลประโยชน์	3.33	1.224	ปานกลาง
7. การวางแผนติดตามประเมินผล	3.27	1.189	ปานกลาง
การวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวม	3.27	1.175	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.27 คะแนน) โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผนด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุดในระดับปานกลาง (3.33 คะแนน) และรองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาอาชีพ การวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ (3.32 และ 3.27 คะแนน)

ตารางที่ 4.5 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม
ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการดำเนินงาน

ประเด็นด้านการดำเนินงาน	\bar{x}	S.D	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. การประชุมให้ความรู้ของโครงการ/ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและการศึกษาคุณงาม	3.79	1.212	มาก
2. การสำรวจพื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัย/	3.31	1.364	ปานกลาง
3. การสำรวจพื้นที่ป่า	3.27	1.403	ปานกลาง
3.1 ป่าชุมชน	3.23	1.404	ปานกลาง
3.2 ป่าเศรษฐกิจ (ป่าไผ่บง)	3.31	1.401	ปานกลาง
4. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของชุมชน	3.62	1.160	มาก
4.1 หัตถกรรมจักสาน	3.87	1.121	มาก
4.2 การปลูกป่าไผ่	3.72	1.159	มาก
4.3 การเผาถ่านจากเศษไม้	3.41	1.043	มาก
4.4 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.52	1.135	มาก
4.5 การปลูกกาแฟ	3.60	1.301	มาก
5. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	3.53	1.280	มาก
5.1 การปลูกป่า	3.56	1.343	มาก
5.2 การปลูกป่าหวาย	3.52	1.366	มาก
5.3 การเพาะชำกล้าไม้	3.63	1.252	มาก
5.4 การปลูกหญ้าแฝก	3.40	1.238	ปานกลาง
5.5 การสร้างฝายชะลอน้ำ	3.49	1.193	มาก
5.6 การป้องกันไฟป่า	3.56	1.287	มาก
6. การสนับสนุนการสร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชน/การ ตั้งกฎกติกาชุมชน	3.69	1.190	มาก
การดำเนินงานโดยรวม	3.53	1.288	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (3.53 คะแนน) โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมให้ความรู้ของโครงการ/ปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง และการศึกษาดูงานในระดับมาก (3.79 คะแนน) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การสร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชน/การตั้งกฎกติกาชุมชน (3.69 คะแนน) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ของชุมชน (3.62 คะแนน) และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (3.53 คะแนน)

ตารางที่ 4.6 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการรับผลประโยชน์

ประเด็นด้านการรับผลประโยชน์	\bar{x}	S.D	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ผลประโยชน์จากการได้ศึกษาเรียนรู้/ การศึกษาดูงาน	3.59	1.158	มาก
2. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสรรที่ดินทำกิน ป่าชุมชนและป่าเศรษฐกิจ	3.68	1.159	มาก
3. ผลประโยชน์จากการพัฒนาอาชีพทางด้าน หัตถกรรมจักสาน/ การเผ่าถ่านจากเศษไม้โดยใช้ เตาเผ่าถ่านแบบมีประสิทธิภาพ/ การท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์/การปลูกกาแฟ	3.74	1.174	มาก
4. ผลประโยชน์จากการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า/ การปลูกป่าหวาย/การเพาะชำกล้า ไม้/การปลูกหญ้าแฝก/การสร้างฝายชะลอน้ำ/การ ป้องกันไฟป่า	3.74	1.180	มาก
5. ผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มเครือข่าย/การตั้ง กฎกติกาของชุมชน เช่นชุมชนมีความเข้มแข็ง และความสามัคคี	3.76	1.145	มาก
การรับผลประโยชน์โดยรวม	3.70	1.170	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์โดยรวมมี คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.70 คะแนน) โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ด้าน การรวมกลุ่มเครือข่าย/การตั้งกฎกติกาของชุมชน (3.76 คะแนน) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอาชีพทางด้านหัตถกรรมจักสาน/การเผาถ่านจากเศษไม้โดยใช้

เตาเผาถ่านแบบมีประสิทธิภาพ/การทอแก๊วเชิงอนุรักษ์/การปลูกกาแฟ และการรับผลประโยชน์จากการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า/การปลูกป่าห้วย/การเพาะชำกล้าไม้/การปลูกหญ้าแฝก/การสร้างฝายชะลอน้ำ/การป้องกันไฟป่า โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (3.74 คะแนน)

ตารางที่ 4.7 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการติดตามและประเมินผล

ประเด็นด้านการติดตามและประเมินผล	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและรับทราบปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น	3.38	1.266	ปานกลาง
1.1 ด้านการบริหารจัดการโครงการ	3.24	1.250	ปานกลาง
1.2 การติดตามการศึกษาเรียนรู้และการศึกษาดูงาน	3.29	1.254	ปานกลาง
1.3 การติดตามการสำรวจที่ดินทำกินและพื้นที่ป่า	3.32	1.299	ปานกลาง
1.4 การติดตามผลการพัฒนาอาชีพ	3.47	1.288	มาก
1.5 การติดตามการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	3.47	1.294	มาก
1.6 การติดตามกลุ่มเครือข่ายและกฎกติกาชุมชน	3.50	1.211	มาก
2. ติดตามให้คำแนะนำชุมชนในหมู่บ้านหัวทุ่ง	3.52	1.223	มาก
การมีส่วนร่วมต่อโครงการโดยรวม	3.40	1.260	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมต่อโครงการด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (3.40 คะแนน) โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลด้านการติดตามให้คำแนะนำชุมชนในหมู่บ้านหัวทุ่งในระดับมาก (3.52 คะแนน) รองลงมาได้แก่การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและรับทราบปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น โดยการติดตามกลุ่มเครือข่ายและกฎกติกาชุมชน (3.50 คะแนน)

ตารางที่ 4.8 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ประเด็นข้อคำถาม	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวม	3.27	1.175	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินงานโดยรวม	3.53	1.288	มาก
3. ด้านการรับผลประโยชน์โดยรวม	3.70	1.170	มาก
4. ด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวม	3.40	1.260	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมต่อโครงการโดยรวม	3.48	1.223	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมต่อโครงการโดยรวมทุกด้าน พบว่าประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (3.48 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการดำเนินงานโดยรวมมีคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับมาก (3.70 และ 3.53 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม โดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง (3.40 และ 3.27 คะแนน)

2.2 ความเหมาะสมต่อการดำเนินงานโครงการประชามติเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ตารางที่ 4.9 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม

ประเด็นด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การวางแผนเตรียมความพร้อมของคนและชุมชน	4.41	0.537	มากที่สุด
2. การวางแผนเตรียมความพร้อมพื้นที่โดยมีส่วนร่วม	4.43	0.539	มากที่สุด

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็นด้านการวางแผนการจัดกิจกรรม	\bar{x}	S.D	ระดับ การมีส่วนร่วม
3. การวางแผนบริหารจัดการ โดยมีส่วนร่วม	4.42	0.538	มากที่สุด
4. การวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่ โดยการ สนับสนุนจากภาครัฐ	4.42	0.538	มากที่สุด
5. การวางแผนพัฒนาด้านอาชีพ	4.43	0.526	มากที่สุด
6. การวางแผนด้านการรับผลประโยชน์	4.43	0.525	มากที่สุด
7. การวางแผนติดตามประเมินผล	4.41	0.523	มากที่สุด
การวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวม	4.42	0.532	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 ความเหมาะสมต่อโครงการด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.42 คะแนน) โดยประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการวางแผนเตรียมความพร้อมพื้นที่ โดยมีส่วนร่วมมีความเหมาะสม การวางแผนพัฒนาด้านอาชีพ และการวางแผนด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (4.43 คะแนน) รองลงมาคือการวางแผนบริหารจัดการ โดยมีส่วนร่วม และการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่ โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งมีความเหมาะสมต่อโครงการมากที่สุด (4.42 คะแนน)

ตารางที่ 4.10 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสม
ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการดำเนินงาน

ประเด็นด้านการดำเนินงาน	\bar{x}	S.D	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. การประชุมให้ความรู้ของโครงการ/ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและการศึกษาดูงาน	4.52	0.544	มากที่สุด
2. การสำรวจพื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัย/ จัดทำฐานข้อมูลของหมู่บ้านร่วมกับชุมชน	4.46	0.529	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นด้านการดำเนินงาน	\bar{x}	S.D	ระดับ การมีส่วนร่วม
3. การสำรวจพื้นที่ป่า	4.50	0.531	มากที่สุด
3.1 ป่าชุมชน	4.49	0.530	มากที่สุด
3.2 ป่าเศรษฐกิจ (ป่าไผ่บง)	4.50	0.531	มากที่สุด
4. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของชุมชน	4.43	0.544	มากที่สุด
4.1 หัตถกรรมจักสาน	4.43	0.553	มากที่สุด
4.2 การปลูกป่าไผ่	4.46	0.543	มากที่สุด
4.3 การเผาถ่านจากเศษไม้	4.32	0.540	มากที่สุด
4.4 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.46	0.543	มากที่สุด
4.5 การปลูกกาแฟ	4.48	0.539	มากที่สุด
5. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	4.56	0.524	มากที่สุด
5.1 การปลูกป่า	4.54	0.529	มากที่สุด
5.2 การปลูกป่าหวาย	4.51	0.530	มากที่สุด
5.3 การเพาะชำกล้าไม้	4.52	0.501	มากที่สุด
5.4 การปลูกหญ้าแฝก	4.60	0.522	มากที่สุด
5.5 การสร้างฝายชะลอน้ำ	4.53	0.544	มากที่สุด
5.6 การป้องกันไฟป่า	4.60	0.522	มากที่สุด
6. การสนับสนุนการสร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชน/ การตั้งกฎกติกาชุมชน	4.57	0.525	มากที่สุด
การดำเนินงานโดยรวม	4.50	0.533	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมต่อโครงการด้านการดำเนินงานโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.50 คะแนน) โดยประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานด้านการสนับสนุนการสร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชน/การตั้งกฎกติกาชุมชนมีความเหมาะสมต่อโครงการ (4.57 คะแนน) รองลงมาคือการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด (4.56 คะแนน) โดยเห็นว่าการปลูกหญ้าแฝก และการป้องกันไฟป่ามีความเหมาะสมต่อการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติของโครงการมากที่สุด (4.60 คะแนน)

ตารางที่ 4.11 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการรับผลประโยชน์

ประเด็นด้านการรับผลประโยชน์	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ผลประโยชน์จากการได้ศึกษาเรียนรู้/ การศึกษาดูงาน	4.45	0.555	มากที่สุด
2. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสรรที่ดินทำกิน ป่าชุมชน และป่าเศรษฐกิจ	4.49	0.544	มากที่สุด
3. ผลประโยชน์จากการพัฒนาอาชีพทางด้านหัตถกรรมจักสาน/ การเผาถ่านจากเศษไม้โดยใช้เตาเผาถ่านแบบมีประสิทธิภาพ/ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/ การปลูกกาแฟ	4.49	0.544	มากที่สุด
4. ผลประโยชน์จากการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า/ การปลูกป่าหวาย/ การเพาะชำกล้าไม้/ การปลูกหญ้าแฝก/ การสร้างฝายชะลอน้ำ/ การป้องกันไฟป่า	4.49	0.544	มากที่สุด
5. ผลประโยชน์จากการร่วมกลุ่มเครือข่าย/ การตั้งกฎกติกาของชุมชน เช่นชุมชนมีความเข้มแข็งและความสามัคคี	4.47	0.544	มากที่สุด
การรับผลประโยชน์โดยรวม	4.48	0.546	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมของโครงการในด้านการรับผลประโยชน์โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.48 คะแนน) โดยประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการรับผลประโยชน์จากการจัดสรรที่ดินทำกิน ป่าชุมชน และป่าเศรษฐกิจ การรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอาชีพทางหัตถกรรมจักสาน/เผาถ่านจากเศษไม้โดยใช้เตาเผาถ่านแบบมีประสิทธิภาพ/การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/การปลูกกาแฟ และผลประโยชน์จากการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่าหวาย/การเพาะชำกล้าไม้/การปลูกหญ้าแฝก/การสร้างฝายชะลอน้ำ/การป้องกันไฟป่า มีความเหมาะสมต่อโครงการมากที่สุด (4.49 คะแนน)

ตารางที่ 4.12 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการด้านการติดตามและประเมินผล

ประเด็นด้านการติดตามและประเมินผล	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและรับทราบปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น	4.67	0.506	มากที่สุด
1.1 ด้านการบริหารจัดการโครงการ	4.66	0.505	มากที่สุด
1.2 การติดตามการศึกษาเรียนรู้และการศึกษาดูงาน	4.68	0.512	มากที่สุด
1.3 การติดตามการสำรวจที่ดินทำกินและพื้นที่ป่า	4.68	0.512	มากที่สุด
1.4 การติดตามผลการพัฒนาอาชีพ	4.66	0.505	มากที่สุด
1.5 การติดตามการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	4.68	0.497	มากที่สุด
1.6 การติดตามกลุ่มเครือข่ายและกฎกติกาชุมชน	4.66	0.505	มากที่สุด
2. ติดตามให้คำแนะนำชุมชนในหมู่บ้านหัวทุ่ง	4.68	0.497	มากที่สุด
การติดตามและประเมินผลโดยรวม	4.67	0.505	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมของโครงการในด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.67 คะแนน) โดยการติดตามและประเมินผลให้คำแนะนำชุมชนในหมู่บ้านหัวทุ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด (4.68 คะแนน) รองลงมา คือ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และรับทราบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น (4.67 คะแนน) โดยการติดตามการศึกษาเรียนรู้และการศึกษาดูงาน การติดตามการสำรวจที่ดินทำกินและพื้นที่ป่า และการติดตามการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติมีความเหมาะสมมากที่สุด (4.68 คะแนน)

ตารางที่ 4.13 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความเหมาะสมของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการทั้ง 4 ด้านโดยรวม

ประเด็นข้อคำถาม	\bar{x}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวม	4.42	0.532	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินงานโดยรวม	4.50	0.533	มากที่สุด
3. ด้านการรับผลประโยชน์โดยรวม	4.48	0.546	มากที่สุด
4. ด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวม	4.67	0.505	มากที่สุด
ความเหมาะสมต่อโครงการโดยรวม	4.52	0.529	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมต่อโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.52 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความเหมาะสมด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวมมีคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด (4.67 คะแนน) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด (4.50, 4.48 และ 4.42 คะแนน)

3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ตารางที่ 4.14 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน โครงการ

ประเด็นด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน	\bar{x}	S.D	ระดับความพึงพอใจ
1. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้	3.33	0.927	ปานกลาง
2. การพังทลายของดิน	3.24	0.905	ปานกลาง
3. การมีน้ำเพื่อการใช้สอย	3.33	0.861	ปานกลาง
4. คุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน	3.48	0.779	ปานกลาง
ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานโดยรวม	3.35	0.868	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานโดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (3.35 คะแนน) โดยมีความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านในระดับปานกลาง (3.48 คะแนน) รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้ และการมีน้ำเพื่อการใช้สอย (3.33 คะแนน)

ตารางที่ 4.15 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ

ประเด็นด้านความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ	\bar{x}	S.D	ระดับความพึงพอใจ
1. ทรัพยากรธรรมชาติ	4.34	0.516	มากที่สุด
1.1 ทรัพยากรดิน	4.32	0.526	มากที่สุด
1.2 สภาพน้ำ	4.35	0.522	มากที่สุด
1.3 สภาพอากาศ	4.28	0.526	มากที่สุด
1.4 ทรัพยากรป่าไม้	4.40	0.491	มากที่สุด
2. ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น	4.22	0.602	มาก
2.1 งบประมาณ	3.87	0.774	มาก
2.2 วัสดุอุปกรณ์	4.04	0.625	มาก
2.3 สิ่งก่อสร้าง	4.06	0.630	มาก
3. ทรัพยากรมนุษย์	4.35	0.552	มากที่สุด
3.1 เจ้าหน้าที่ป่าไม้	4.50	0.516	มากที่สุด
3.2 ผู้ที่สนับสนุนโครงการ	4.52	0.516	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการโดยรวม	4.27	0.868	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการโดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4.72 คะแนน) โดยมีความพึงพอใจต่อผลผลิตโครงการในด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจสังคมเช่นมีอาชีพเสริมมีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด (4.75 คะแนน) รองลงมาคือ การที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และอยู่กับป่าได้อย่างกลมกลืน สมดุล ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (4.74 คะแนน)

ตารางที่ 4.16 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ
ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อกระบวนการดำเนินงาน

ประเด็นด้านความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน	\bar{x}	S.D	ระดับ ความพึงพอใจ
1. การเตรียมความพร้อมของคนและชุมชน	4.46	0.489	มากที่สุด
1.1 ให้ความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและ ดำเนินการของโครงการ	4.44	0.498	มากที่สุด
1.2 ระดมความคิดเห็นจัดทำแผนการจัดการหมู่บ้าน	4.41	0.494	มากที่สุด
1.3 จัดทำแผนพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้	4.52	0.501	มากที่สุด
2. การเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่โดยการมีส่วนร่วม	4.46	0.514	มากที่สุด
2.1 การรณรงค์พื้นที่ป่าชุมชน	4.43	0.511	มากที่สุด
2.2 การรณรงค์พื้นที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน	4.48	0.516	มากที่สุด
3. การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วม	4.24	0.547	มากที่สุด
3.1 การสร้างกลุ่ม	4.25	0.568	มากที่สุด
3.2 การสร้างเครือข่าย	4.24	0.548	มากที่สุด
3.3 การสร้างศูนย์ประสานงาน	4.22	0.526	มากที่สุด
4. การบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากรัฐ	4.48	0.542	มากที่สุด
4.1 การตั้งกฎกติกาชุมชน	4.43	0.539	มากที่สุด
4.2 การปลูกป่าปกป้องคุ้มครองพื้นที่	4.50	0.544	มากที่สุด
4.3 การส่งเสริมและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอาชีพ	4.51	0.544	มากที่สุด
5. การติดตามประเมินผล	4.56	0.520	มากที่สุด
5.1 โดยชุมชนในหมู่บ้าน	4.55	0.528	มากที่สุด
5.2 เจ้าหน้าที่จาก ทส.	4.57	0.511	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานโดยรวม	4.43	0.526	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานโดยรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด (4.43 คะแนน) ส่วนใหญ่ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการ
ติดตามประเมินผลมากที่สุด (4.56 คะแนน) โดยพึงพอใจต่อการติดตามประเมินผลจากเจ้าหน้าที่

จาก ทส. (4.57 คะแนน) รองลงมาคือความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ (4.48 คะแนน) โดยการส่งเสริมและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอาชีพมากที่สุด (4.51 คะแนน) และมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่โดยการมีส่วนร่วม (4.46 คะแนน)

ตารางที่ 4.17 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ

ประเด็นด้านความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ	\bar{x}	S.D	แปลผล
1. ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และอยู่กับป่าได้อย่างกลมกลืน สมดุล ยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.74	0.443	มากที่สุด
2. สามารถหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า ฟื้นฟู และพัฒนารักษาพื้นที่ป่า	4.69	0.464	มากที่สุด
3. แก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น น้ำดี ดินดี ป่าดี	4.72	0.450	มากที่สุด
4. พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ป่า ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น พื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น	4.71	0.454	มากที่สุด
5. มีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม เช่น มีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น	4.75	0.435	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการโดยรวม	4.72	0.449	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการโดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4.27 คะแนน) โดยมีความพึงพอใจในด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม เช่น มีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น ด้านการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น น้ำดี ดินดี ป่าดี ด้านพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ป่า ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น พื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และอยู่กับป่าได้อย่างกลมกลืน และสามารถหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า ฟื้นฟู และพัฒนารักษาพื้นที่ป่าสมดุลโดยมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตารางที่ 4.18 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจของผู้ให้
สัมภาษณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ

ประเด็นด้านความพึงพอใจ ต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ	\bar{x}	S.D	แปลผล
1. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	4.81	0.413	มากที่สุด
2. ประชาชนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างมีความสุข	4.79	0.429	มากที่สุด
3. พื้นที่ป่าถูกบุกรุกลดลง	4.76	0.447	มากที่สุด
4. พื้นที่ป่าได้รับการฟื้นฟูเพิ่มขึ้น	4.79	0.411	มากที่สุด
5. สภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น	4.82	0.383	มากที่สุด
6. ประชาชนมีเงินออมมากขึ้น	4.82	0.402	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลง จากโครงการโดยรวม	4.80	0.414	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ โดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด (4.80 คะแนน) โดยประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงโครงการในด้านสภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น และด้านการมีเงินออมมากขึ้น (4.82 คะแนน) รองลงมาคือ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (4.81 คะแนน) การอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างมีความสุข และพื้นที่ป่าได้รับการฟื้นฟูเพิ่มขึ้น (4.79 คะแนน)

ตารางที่ 4.19 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการทั้ง 5 ด้านโดยรวม

ประเด็นข้อความ	\bar{x}	S.D	แปลผล
1. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน	3.35	0.868	ปานกลาง
2. ความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ	4.27	0.868	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน	4.43	0.526	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ	4.72	0.449	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ	4.80	0.414	มากที่สุด
ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโดยรวม	4.37	0.544	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ประชาชนที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.37 คะแนน) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ ความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ (4.72 คะแนน) ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน (4.43 คะแนน) และความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด (4.27 คะแนน) รองลงมาได้แก่ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง (3.35 คะแนน)

4. ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ได้สรุปข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง 15 คนได้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ปัจจัยต่อความสำเร็จ/สนับสนุนโครงการในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในอดีตปี พ.ศ. 2516 ได้มีการทำสัมปทานป่าไม้บริเวณป่าดอยเชียงดาวตลอดจนป่าบ้านหัวทุ่งถูกตัดฟัน โคนล้ม และถูกเผ้วถางไปเป็นจำนวนมาก

ทำให้พื้นที่ป่าไม้ในชุมชนบ้านหัวทุ่งมีความเสื่อมโทรม มีปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่า ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง พื้นที่ป่าไม้ลดลง สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรม ทำให้เกิดผลกระทบในระยะช่วงเวลา สามสิบกว่าปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเรื่องการเกิดไฟฟ้า เกิดภัยแล้ง น้ำสำหรับใช้อุปโภค บริโภคลดลง และไม่สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้ ส่วนในช่วงฤดูฝนประสบปัญหาน้ำป่าไหลหลากมีการชะล้างของหน้าดิน เนื่องจากไม่มีต้นไม้คอยดูดซับน้ำ และยึดเกาะหน้าดินเอาไว้ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน จนกระทั่งประมาณปี 2521 มีหน่วยงานป่าไม้ได้กำหนดให้บริเวณป่าคอยเชียงดาว ซึ่งครอบคลุมบ้านหัวทุ่งด้วยเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยห้ามมิให้มีการสำรวจ คัดเลือกไม้ รวมถึงการอนุญาตใดๆ และห้ามประชาชนเข้าไปตัดต้นไม้ เผ้วถางป่าโดยเด็ดขาด ซึ่งในทั้งนี้ประชาชนในพื้นที่ก็ได้สังเกตเห็นผลกระทบที่ตามมาจากการที่ป่าถูกทำลายดังกล่าว และได้สังเกตเห็นว่าควรให้มีการพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นเพื่อให้ดิน น้ำดี สามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการอยู่ในระดับมาก

4.1.2 ด้านทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการยังคงขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงานจึงมีการขอความร่วมมือกับชุมชนให้ชาวบ้านนำอุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ที่ชาวบ้านมีอยู่แล้ว มาใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมโครงการ เนื่องจากงบประมาณที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ที่จะนำมาซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน จึงมีการจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตัดค่าใช้จ่ายส่วนที่ไม่จำเป็น หรือมีความจำเป็นน้อยก็ตัดออก และขอความร่วมมือกับชุมชน หากมีการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ถูกต้อง อาจทำให้โครงการนี้ไม่ประสบความสำเร็จได้ เพราะฉะนั้นงบประมาณโครงการ รวมทั้งความร่วมมือด้านวัสดุอุปกรณ์ของชุมชน และวัสดุอุปกรณ์ของทางโครงการ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ

4.1.3 ด้านทรัพยากรมนุษย์ ในการดำเนินงานโครงการในครั้งนี้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ และกลุ่มชุมชนบ้านหัวทุ่ง ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานโครงการจากกลุ่มคนทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่

1) **กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ** ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญของชุมชน เจ้าหน้าที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ แล้วนำมาอธิบายให้คนในชุมชนเข้าใจถึงเหตุและผล ของโครงการเพื่อให้ชุมชนยอมรับโครงการนี้ และปฏิบัติงานโครงการนี้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด เพื่อให้โครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ

2) *กลุ่มชุมชนบ้านหัวทุ่ง* ซึ่งเป็นบุคคลที่รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนบ้านหัวทุ่ง เมื่อชุมชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน การปฏิบัติงานก็จะมีผลสำเร็จมากขึ้น โดยที่คนในชุมชนบ้านหัวทุ่งให้ความสนใจโครงการ และตระหนักถึงปัญหาป่าเสื่อมโทรม จึงให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี ทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างราบรื่น

4.2 อุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

บ้านหัวทุ่ง จากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนบ้านหัวทุ่งทำให้ทราบความรู้สึก ความต้องการ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.2.1 *การวางแผนการจัดกิจกรรม* ขั้นตอนการดำเนินงาน และแผนการดำเนินงานในโครงการ ส่วนใหญ่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง และจากการศึกษาพบว่าประชาชนยังมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมยังเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากในช่วงที่จัดกิจกรรมเพื่อวางแผนมักจะตรงกับช่วงฤดูกาลเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว

4.2.2 *ประชาชนบางกลุ่มที่ไม่ต้องการให้ภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานป่าไม้เข้าไปในพื้นที่* เนื่องจากบางคนยังประกอบอาชีพหาของป่า และมีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งอาจจะกลัวว่าเจ้าหน้าที่จะมาบังคับใช้กฎหมายหรือยึดรอนพื้นที่ทำกินไปเป็นของรัฐ จึงทำให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร

4.2.3 *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการปลูกหญ้าแฝก* เพื่อการป้องกันการชะล้างของหน้าดินและเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับสภาพป่า โดยประชาชนส่วนหนึ่งไม่สนับสนุนให้มีการปลูก เนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของหญ้าแฝก และคิดว่าเป็นวัชพืชที่ไม่มีประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และเป็นเชื้อไฟในช่วงฤดูแล้ง จึงทำให้มีประชาชนบางคนลักลอบนำยามาหญ้าไปพ่นกำจัด และไม่ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก

4.2.4 *ความไม่ต่อเนื่องของโครงการและการจัดสรรงบประมาณลดลงในแต่ละปี* เช่น ในปี 2553 ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และในปี 2554-56 งบประมาณลดลงจากปีแรกร้อยละ 50 และลดลงทุกปี จนเหลืองบประมาณเพียงร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับโครงการที่เริ่มต้นในครั้งแรกในปี 2551 ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามที่เคยร่วมประชุมวางแผนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้ ซึ่งอาจทำให้ประชาชนไม่มีความมั่นใจว่าโครงการจะยั่งยืนหรือไม่

5. แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชาม เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนในพื้นที่ยังต้องการให้มีการสานต่อให้โครงการต่างๆ ให้มีความต่อเนื่อง พัฒนาในสิ่งที่ชุมชนยังไม่มี และพัฒนาศักยภาพทรัพยากรต่างๆ ที่มีในชุมชนให้ มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ขึ้นไป มีการต่อยอดให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยต้องการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งแยกเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

5.1 ด้านเศรษฐกิจ

5.1.1 ส่งเสริมพัฒนางานหัตถกรรมจักสาน เนื่องจากชุมชนมีป่าหวายและป่าไม้ ใฝ่บง ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ชุมชนช่วยกันปลูกและได้รับการสนับสนุนจากโครงการประชาม เศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว ประชาชนจึงมีความคิดเห็นที่จะมีการพัฒนางานหัตถกรรมให้ดีขึ้น ดังนี้

1) หวายที่ทางชุมชนร่วมกันปลูก ชุมชนต้องการที่จะนำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและสร้างมูลค่าเป็นสินค้าในท้องถิ่น ต้องการที่จะนำมาทำเป็นตะกร้า โตะ ภาชนะ ภาชนะ ของที่ระลึก และของใช้ต่างๆ

2) ต้องการพัฒนาโรงงานหัตถกรรมจักสานตะกร้าไม้ฝัก (ก้วย) ที่ทำมาจาก ใฝ่บง ซึ่งชุมชนได้มีการทำการจักสานตะกร้าไม้ฝักอยู่แล้ว จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาทำผลิตภัณฑ์ไม้ ใฝ่เป็นรูปแบบอื่นๆ ด้วย เช่น ทำเป็น โตะ ภาชนะ ตลอดจนนำส่วนต่างๆ ของไม้ใฝ่ที่เหลือหรือส่วนที่ ไม่ได้ใช้ในการจักสานมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่นนำมาทำเป็นของที่ระลึก ทำเสื่อ ทำกระเป่า ทำไม้เสียบ เป็นต้น ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อที่ชุมชนจะได้มีผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาดอย่างต่อเนื่อง และต้องการให้งานหัตถกรรม จักสานของชุมชนบ้านหัวทุ่งให้เป็นที่รู้จักและเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

5.1.2 การแปรรูปกาแฟ โดยทั้งนี้โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการ ส่งเสริมและให้ชุมชนมีการปลูกกาแฟในพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อทำเป็นแนวกันชนป้องกัน ไฟป่ามาตั้งปี พ.ศ. 2553 จำนวน 15,000 ต้นและกาแฟที่นำมาปลูกมีการเจริญเติบโตดี ต้นสวย ให้ผลผลิตตก โดย กำลังเริ่มให้ผลผลิตได้มาประมาณ 1 ปี แล้วซึ่งการเก็บเมล็ดสดขายให้พ่อค้าได้ราคาไม่สูง ทั้งนี้ทาง ชุมชนจึงมีแนวคิดที่จะแปรรูปกาแฟให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชนและเป็นที่รู้จักของคน ทั่วไป ต้องการให้คนชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เสริมจากการแปรรูปกาแฟ และเพิ่มมูลค่าของเมล็ดกาแฟ อีกทั้งต้องการให้พื้นที่อื่นๆ เห็นว่าชุมชนบ้านหัวทุ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับป่าได้โดยไม่ต้อง บุกรุกป่า แต่เป็นการอาศัยอยู่ร่วมกับป่าโดยการพึ่งพาอาศัยกัน

5.1.3 การแปรรูปสมุนไพร ป่าชุมชนของบ้านหัวทุ่งนอกจากจะมีป้าหวาย ป้าไผ่ และกาแฟแล้วยังมีสมุนไพรพื้นบ้านหลากหลายชนิด และมีสมุนไพรที่หายากอยู่หลายชนิด ประชาชนในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรจากป่าชุมชนเกือบทุกครัวเรือน มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคต่างๆ และใช้เป็นยาชูกำลัง โดยชาวบ้านจะนำสมุนไพรมาตากแห้งแล้วนำมาคั้นคั้น บางชนิดก็รับประทานแบบสดๆ จึงเห็นว่าน่าจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมมาให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องของสรรพคุณทางโภชนาการและทางการแพทย์ของสมุนไพรแต่ละชนิดที่มีในพื้นที่ มีการนำสมุนไพรมาแปรรูปให้ถูกหลักวิชาการ และบรรจุภัณฑ์ให้ถูกสุขลักษณะ ผลิตให้ได้ตามมาตรฐาน ตลอดจนให้ความรู้ด้านการปลูกเพื่อทดแทน/เสริมในป่าชุมชน และปลูกในครัวเรือน การดูแลบำรุงรักษา การขยายพันธุ์ และจัดให้มีการทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่ต่างๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และในอนาคตต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนให้ถูกต้อง และขึ้นทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์การแปรรูปสมุนไพรของชุมชนบ้านหัวทุ่ง ซึ่งอาจสามารถสร้างชื่อเสียงและรายได้สู่ชุมชน และสามารถใช้เป็นยารักษาโรคให้กับประชาชนในพื้นที่ได้

5.2 ด้านสังคม

5.2.1 การกำหนดกฎกติกาของหมู่บ้านและการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยการอ้างอิงจากกฎกติกาเดิมที่มีอยู่ แต่จะมีความเคร่งครัดกว่าเดิม ประชาชนเข้าใจง่ายขึ้น และเป็นกฎกติกาที่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนโดยคำนึงถึงขอบเขตการใช้ประโยชน์จากป่าไม่มากเกินไป จนทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุลกล่าวคือไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ และประชาชนสามารถอาศัยอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

5.2.2 การศึกษา ทางชุมชนบ้านหัวทุ่งจึงเล็งเห็นว่าการปูพื้นฐานการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับเด็ก เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังจดจำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญเด็กจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครอง และทางโรงเรียน ทางชุมชนมีความต้องการให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนบ้านหัวทุ่ง เพื่อที่เด็กเล็กจะได้มีโอกาสในการเรียนในห้องเรียน และการเรียนในห้องเรียนธรรมชาติควบคู่กันไป เมื่อเด็กโตขึ้นจะให้เห็นสำคัญกับการอาศัยอยู่ร่วมกับป่า โดยมีการสอดแทรกภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไปให้เด็กได้เห็น เช่น ให้เด็กได้เข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงผีผาย การเลี้ยงผีขุนน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องมีการร่วมมือกับทางโรงเรียนให้จัดโครงการการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืนให้กับเยาวชนด้วย เพื่อที่จะให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของตนเอง

5.2.3 การอบรมศึกษาดูงานของชุมชนต้นแบบ ต้องการให้มีการจัดการศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำความรู้มาพัฒนาชุมชนให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จอีกขั้นหนึ่ง

โดยจะเน้นด้านการพัฒนาป่าไม้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาด้านอาชีพ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น และนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กันไป เพื่อให้ชุมชนรู้จักพอประมาณ และมีหลักการและเหตุผล ในการดำรงชีวิต อาศัยอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน เพื่อที่จะพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบให้แก่ชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง และชุมชนอื่นๆ

5.2.4 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านหัวทุ่งจะมีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมเป็นประจำเพราะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนบ่อยครั้ง ถือเป็นารวมตัวกันของคนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยทางชุมชนมีความเห็นตรงกันว่าต้องการให้ทางโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมขึ้นในชุมชน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่โครงการ ร่วมมือกันให้ความรู้แก่เด็กเล็ก และเยาวชนในการช่วยกันอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่ชุมชน ตั้งแต่การเริ่มเตรียมเพาะกล้าไม้ การปลูก รวมถึงการดูแลรักษาป่าไม้ เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของป่าและทรัพยากรธรรมชาติ

5.2.5 การถือครองที่ดิน ชุมชนจึงต้องการได้เอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินทำกินของตนเองเพื่อนำไปใช้ในการค้าประกันในการกู้เงินจากธนาคารของรัฐ เพื่อนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมมาใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยที่ชาวบ้านไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่ดีขึ้น

5.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

5.3.1 การทำการเกษตรแบบปลอดสารพิษ (เกษตรอินทรีย์) ปัจจุบันในชุมชนบ้านหัวทุ่งมีการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมีทุกหลังคาเรือน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง อีกทั้งป่าชุมชนบ้านหัวทุ่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงชุมชนใกล้เคียงอีกหลายหมู่บ้าน ทางชุมชนจึงมีความเห็นตรงกันว่าชุมชนบ้านหัวทุ่งมีความอุดมสมบูรณ์ด้านป่าไม้แล้วและยังเป็นหมู่บ้านต้นแบบ และต้องการให้ชุมชนบ้านหัวทุ่งมีโครงการเกษตรปลอดสารพิษ โดยต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และให้ความรู้ในเรื่องของขั้นตอนการเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบเคมี มาเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ 100 เปอร์เซ็นต์ ว่าจะต้องเริ่มต้นยังไง และทำยังไงให้ได้ผลผลิตที่ดีเหมือนกับที่ใช้สารเคมี เพื่อต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีอากาศที่บริสุทธิ์ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค และผู้ผลิตอีกทั้งยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน

5.3.2 ธนาคารขยะ ปัจจุบันชุมชนบ้านหัวทุ่งได้เริ่มมีธนาคารขยะอยู่แล้ว แต่ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาสนับสนุนโครงการธนาคารขยะของชุมชนบ้านหัวทุ่ง โดยทุกๆ วันเสาร์จะมีการรับซื้อขยะพวกขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว และพวกขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ ประชาชนที่มีก็จะนำมาขายกันที่ศาลาหมู่บ้าน อยากให้มีการรณรงค์ให้มีการนำมาขายกันทุกครัวเรือน

เพื่อลดการเผาขยะลง ลดปัญหาหมอกควัน และยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

5.3.3 การสร้างฝายชะลอน้ำ ประชาชนมีความต้องการสร้างฝายชะลอน้ำแบบกึ่งถาวรเพื่อความแข็งแรงทนทานคงทนมากกว่าฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) ซึ่งยังไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ป่าชุมชน และยังต้องการสร้างฝายแบบถาวรและอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กด้วยถ้าเป็นไปได้ ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถกักเก็บน้ำเอาไว้ในช่วงฤดูฝน อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความชุ่มชื้น ลดการเกิดไฟป่าได้อีกทางหนึ่ง และช่วยกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งชุมชนจะได้มีน้ำใช้ในการเกษตร และมีน้ำอุปโภคและบริโภคในครัวเรือนตลอดทั้งปีได้อีกด้วย

5.3.4 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนบ้านหัวทุ่งเป็นรูปแบบของการให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการรักษาสสิ่งแวดล้อม ให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว และเป็นการให้นักท่องเที่ยวมาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน โดยมีรูปแบบบ้านพักนักท่องเที่ยวเป็นแบบโฮมสเตย์ และมีการปลูกผักสวนครัว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บผักสวนครัวเพื่อมาประกอบอาหาร เป็นการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ผสมผสานใช้ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความโดดเด่นในเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีชีวิตแบบพอเพียง และพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ จึงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ แต่ระบบการจัดการการเข้ามาของทัวร์ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนัก ชุมชนจึงต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้ข้อเสนอแนะและร่วมช่วยวางแผนปรับปรุงระบบการจัดการให้มีความสมบูรณ์เพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

ทั้งนี้ประชาชนบ้านหัวทุ่งยังต้องการให้มีโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียง ต่อเนื่องเพื่อที่จะได้ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน และการส่งเสริมพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในชุมชน เพื่อให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมดำเนินโครงการประชาคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและระดับความเหมาะสมต่อการดำเนินงาน โครงการฯ 3) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โครงการฯ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน โครงการฯ 5) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โครงการฯ

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน บ้านหัวทุ่ง หมู่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 136 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้นำชุมชนตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว และตัวแทนประชาชนที่ร่วมโครงการ รวมจำนวน 15 คน โดยการประชุมกลุ่มย่อย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งนี้มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษามากที่สุดจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 80.90 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 1-3 คน มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 68.4 มีรายได้อยู่ในช่วง $\leq 10,000$ บาท/เดือน มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10 ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินของครัวเรือน มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 44.10 และเป็นสมาชิกกลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 97.10

1.2 การมีส่วนร่วมและความเหมาะสมต่อโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

1.2.1 การมีส่วนร่วมต่อโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

บ้านหัวทุ่ง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (3.48 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.70 คะแนน) 2) การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน โดยรวมพบว่า ประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (3.53 คะแนน) 3) การมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวม พบว่า ประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (3.40 คะแนน) และ 4) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.27 คะแนน)

1.2.2 ความเหมาะสมต่อโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

บ้านหัวทุ่ง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (4.52 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ความเหมาะสมของโครงการในด้านการติดตามและประเมินผลโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.67 คะแนน) 2) ความเหมาะสมของโครงการในด้านการดำเนินงานโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.50 คะแนน) 3) ความเหมาะสมของโครงการในด้านการรับผลประโยชน์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.48 คะแนน) และ 4) การวางแผนการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมต่อโครงการ โดยรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด (4.42 คะแนน)

1.3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่งทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.37 คะแนน) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1) ความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ โดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด (4.80 คะแนน) 2) ความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ โดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4.72 คะแนน) 3) ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.43 คะแนน) ส่วนใหญ่ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผลมากที่สุด (4.56 คะแนน) 4) ความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ โดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4.27 คะแนน) และ 5) ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงานโดยรวม ประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (3.35 คะแนน)

1.4 ข้อคิดเห็นต่อความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการประชาม เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

1.4.1 ปัจจัยสนับสนุนโครงการ

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ อดีตพื้นที่ป่าไม้ในชุมชนเลื่อมโทรม มีปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่า ทำสัมปทานป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทำให้สภาพธรรมชาติเลื่อมโทรม ไม่ว่าจะเป็นสภาพน้ำ สภาพดิน และสภาพอากาศ เมื่อป่าไม้ถูกทำลายไป จึงทำให้เกิดภัยแล้ง เกิดการชะล้างของหน้าดินในช่วงฤดูฝน เนื่องจากไม่มีต้นไม้คอยดูดซับน้ำ และยึดเกาะหน้าดินเอาไว้ในช่วงฤดูแล้ง ชาวบ้านขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตร โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้เริ่มแก้ปัญหาที่ต้นเหตุคือการพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นเพื่อให้ดิน น้ำดี คุณภาพชีวิตดีทำให้ป่าไม้ของชุมชนบ้านหัวทุ่งได้รับฟื้นฟูให้มีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ โดยได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนชุมชนให้มีการดูแลและฟื้นฟูสภาพป่าให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2) ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ และความร่วมมือกับชุมชนให้ชาวบ้านนำอุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ที่ชาวบ้านมีอยู่แล้ว มาใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมโครงการ

3) ทรัพยากรมนุษย์ ในการดำเนินงานโครงการในครั้งนี้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ และกลุ่มชุมชนบ้านหัวทุ่ง ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานโครงการจากกลุ่มคนทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มเจ้าหน้าที่โครงการ คือบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของโครงการนี้เป็นอย่างดี

(2) กลุ่มชุมชนบ้านหัวทุ่ง คือ บุคคลที่รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนบ้านหัวทุ่ง เมื่อชุมชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน การปฏิบัติงานก็จะมีผลสำเร็จมากขึ้น

1.4.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1) การวางแผนการจัดกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน และแผนการดำเนินงานในโครงการ ส่วนใหญ่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง และประชาชนยังมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากในช่วงที่จัดกิจกรรมเพื่อวางแผนมักจะตรงกับช่วงฤดูการเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว

2) ประชาชนบางกลุ่มที่ไม่ต้องให้ภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานป่าไม้เข้าไปในพื้นที่ เนื่องจากบางคนยังประกอบอาชีพหาของป่า และมีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งอาจจะ

กล่าวว่าเจ้าหน้าที่จะมาบังคับใช้กฎหมายหรือยึดครองพื้นที่ทำกินไปเป็นของรัฐ จึงทำให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการปลูกหญ้าแฝก เพื่อการป้องกันการชะล้างของหน้าดินและเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับสภาพป่า โดยประชาชนส่วนหนึ่งไม่สนับสนุนให้มีการปลูก เนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของหญ้าแฝก และคิดว่าเป็นวัชพืชที่ไม่มีประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และเป็นเชื้อไฟในช่วงฤดูแล้ง จึงทำให้มีประชาชนบางคนลักลอบนำข่ามาเผาหญ้าไปพ่นกำจัด และไม่ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก

4) ความไม่ต่อเนื่องของโครงการและการจัดสรรงบประมาณลดลงในแต่ละปี ในบางปีไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และงบประมาณลดลงจากปีแรกร้อยละ 50 และลดลงทุกปี จนเหลืองบประมาณเพียงร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับโครงการที่เริ่มต้นในครั้งแรกในปี 2551 ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามที่เคยร่วมประชุมวางแผนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้ ซึ่งอาจทำให้ประชาชนไม่มีความมั่นใจว่าโครงการจะยั่งยืนหรือไม่

1.5 การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามต ดังนี้

โดยสรุป แนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามตเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ให้มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและตอบสนองความต้องการของประชาชนบ้านหัวทุ่งที่ยังต้องการให้มีโครงการประชามตฯ นี้ ต่อไป และเพื่อที่ประชาชนจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจากความคิดเห็นจากการประชุมกลุ่มย่อย ได้สรุปแผนพัฒนาการดำเนินงาน 3 ด้าน ได้แก่ด้านเศรษฐกิจ โดยให้มีการส่งเสริมพัฒนางานหัตถกรรมจักสาน การแปรรูปกาแฟ และการแปรรูปสมุนไพร ในด้านสังคมให้มีการกำหนดกฎกติกาของหมู่บ้าน และการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น ให้มีการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เด็กและเยาวชน จัดให้มีการอบรม/ศึกษาดูงานแก่ประชาชนจากชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่นและนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ในชุมชน ให้มีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่โครงการ ตลอดจนการจัดการให้ประชาชนสามารถถือครองที่ดิน โดยขอเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินทำกินของตนเองเพื่อนำไปใช้ในการค้าประกันในการกู้เงินจากธนาคารของรัฐได้ ในด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนต้องการทำการเกษตรแบบปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) จัดตั้งธนาคารขยะ การสร้างฝายชะลอน้ำ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยทั้งหมดนี้จะต้องคำนึงถึงการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตภูมิปัญญาชาวบ้านและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก เพื่อการดำรงชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกับป่าไม้อย่างสงบสุขและยั่งยืน รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ

ที่มีอยู่ให้ยั่งยืนตลอดไป

2. อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมต่อการดำเนินโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ บ้านหัวทุ่ง พบว่า ประชาชนทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมมากที่สุดในการประชุมให้ความรู้ของโครงการ/ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการศึกษาดูงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ด้านการรวมกลุ่มเครือข่าย/การตั้งกฎกติกาของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยรวม รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการสร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชน/การตั้งกฎกติกาชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของชุมชนให้เพาะชำกล้าไม้ และทำหัตถกรรมจักสาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภัทรา ผลเพิ่ม (2551) ชาวบ้านในหมู่บ้านหัวทุ่งที่มีความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญในการหาวิธีการจัดการกระบวนการและการดำเนินการ การมีส่วนร่วมภายในชุมชน ทำให้ผลที่ได้รับจากกระบวนการจัดการนี้ คือ การฟื้นคืนสภาพป่าธรรมชาติ และน้ำ การเพิ่มจำนวนของป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน และการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน และสอดคล้องกับการศึกษาของทวีศักดิ์ เรือนมณี (2551) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการที่ประชาชนได้มาร่วมโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม ด้านการวางแผนเตรียมความพร้อมของพื้นที่โดยมีส่วนร่วมการเตรียมความพร้อมของคนและชุมชน การวางแผนพัฒนาด้านอาชีพ การบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ และการวางแผนด้านติดตามประเมินผล ส่วนในด้านปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน มีปัญหาช่วงที่ทำการปลูกป่าจะตรงกับช่วงที่ประชาชนทำการเพาะปลูกพอดีจึงทำให้ประชาชนบางส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการตามแผนที่วางไว้ในโครงการทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานโครงการ ดังนั้น การที่โครงการจะประสบความสำเร็จได้จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน/ชุมชน ดังเช่น ศุภัทรา ผลเพิ่ม (2551) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการและหมู่บ้านนั้น เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการตามแนวคิดการจัดการ และการจัดการป่าชุมชนหากไม่ได้รับความร่วมมือ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิก โครงการฯและการจัดการใดๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ อีกทั้งนอกจากการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การร่วมในกระบวนการวางแผนกิจกรรม การร่วมดำเนินงานตลอดจนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและรับทราบปัญหาอุปสรรคของคนในชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญทำให้กระบวนการจัดการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเหมาะสมของการดำเนินงาน โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ บ้านหัวทุ่ง จากผลการศึกษาด้านความเหมาะสมของการดำเนิน โครงการ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของโครงการโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีความเหมาะสม ด้านการติดตามประเมินผลมากที่สุด มีการดำเนินงานจัดประชุมให้ความรู้และการศึกษาดูงาน มีการ ติดตามประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐร่วมกับผู้นำชุมชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน โดยประชาชนมีความคิดเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีทำให้คน ในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ทวีศักดิ์ เรือนมณี (2551) ได้ ศึกษาผลการดำเนินโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านยางเปาเหนือ และบ้านยางเปาใต้ ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนมีพื้นที่ดินทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัย เป็นของตนเอง ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินทุน สำหรับการประกอบอาชีพ และการฝึกอบรม อาชีพ เป็นต้น มีผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีอาชีพ และรายได้พอเลี้ยงชีพ และประชาชน มีความเห็นว่าเป็นความเหมาะสมน้อยที่สุดในด้านการวางแผนกิจกรรม เนื่องจากประชาชนยังมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมทั้งด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมในระดับน้อยที่สุด

ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้ บ้านหัวทุ่ง จากผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของชุมชนต่อการดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวม แล้วชุมชนมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลง จากโครงการโดยรวมประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ ต่อการเปลี่ยนแปลงโครงการในด้านสภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทวีศักดิ์ เรือนมณี (2551) กล่าวว่าตั้งแต่ที่ประชาชนได้เข้าร่วมการดำเนินงานโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประชาชนมีพื้นที่ดินทำกิน มีพื้นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและด้านการมีเงินออมมากขึ้น ส่วน ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ (Product) ของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจ ต่อผลิตภัณฑ์โครงการในด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจสังคม เช่น มีอาชีพเสริมมีรายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ การที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และอยู่กับป่าได้อย่างกลมกลืน สมดุล ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจากการศึกษาในครั้งนี้ชุมชนได้รับประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นด้านการส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชนทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการจักสาน การปลูกป่า เมื่อ โครงการมีการส่งเสริมให้มีการปลูกป่าจึงทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนเองก็สามารถเก็บหา ของป่าเพื่อนำมาเป็นอาหาร ยารักษาโรค ทำให้ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ อดุลย์ ฉายอรุณ (2547) กล่าวว่า ความพึงพอใจคืออัตราส่วนระหว่างความคาดหวังของ บุคคลต่อโครงการกับความเป็นจริงที่ปรากฏ จากกระบวนการและ/หรือ ผลของโครงการที่มีต่อส่วนตัว และส่วนรวม ถ้าความจริงตรงกันหรือมากกว่าความคาดหวังแล้ว ทำให้เกิดความพึงพอใจ ในทาง

กลับกันถ้าหากความเป็นจริงมีค่าน้อยกว่าความคาดหวังจะเกิดความไม่พึงพอใจ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

3.1.1 การมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมน้อยกว่าด้านอื่นๆ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้นำชุมชนควรต้องมีการวางแผนร่วมกัน มีการประสานการทำงาน การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้ชุมชนค้นหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักต่อปัญหา และหาแนวทางแก้ไข ปัญหาต่อไป สำหรับความเหมาะสม และความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีข้อเสนอแนะให้โครงการฯ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาประสิทธิภาพในด้านต่างๆมากขึ้น และมีความต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือในด้านการถือครองที่ดินทำกินให้มีเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้อง เพื่อนำไปเป็นหลักค้ำประกันในการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนของรัฐเพื่อใช้ในการลงทุนการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

3.1.2 สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ควรมีการขับเคลื่อนการวางแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน (Road map) ของแต่ละโครงการที่สนับสนุนในแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจน มีแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว มีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการขับเคลื่อน เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินงาน ได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ จนสามารถพึ่งตนเองได้ และมีการติดตามประเมินผลและวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบกับประสิทธิผลในแต่ละพื้นที่ และหากได้ผลดีหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการดำเนินงานของโครงการฯ ไปใช้ในการขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

3.1.3 แนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง ในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ในด้านเศรษฐกิจ โดยประชาชนต้องการให้มีการส่งเสริมพัฒนางาน หัตถกรรมจักสาน การแปรรูปกาแฟ และการแปรรูปสมุนไพร เพื่อเพิ่มทางเลือกและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ โดยมีโดยสรุปทั้ง 3 กิจกรรม มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ดังนี้

(1) การประชุม/ปรึกษาหารือร่วมกับผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน เพื่อร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

(2) ประสานแผนการดำเนินงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น จัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นที่ประสบผลสำเร็จ

ให้มีการจัดการอบรมให้ความรู้กับประชาชนที่ลูกหลักวิชาการ มีการฝึกปฏิบัติ ตลอดจนสอดแทรกความรู้ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถใช้ได้อย่างยั่งยืน เช่น การปลูกไฟ้ การปลูกกาแฟ/ สมุนไพร เพื่อทดแทน/เสริมในป่าชุมชน และปลูกในครัวเรือน การดูแลบำรุงรักษา และการขยายพันธุ์

(3) ประสานหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนและตรวจสอบรับรองมาตรฐานการผลิตและส่งเสริมการตลาดร่วมกับชุมชน

(4) ชุมชนจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมชุมชน / กลุ่มการผลิต การแปรรูปกาแฟ หรือสมุนไพร และการบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย

(5) มีติดตาม ประเมินผล การดำเนินงาน อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนแสวง ภาคีเพื่อหาแนวทางสนับสนุนด้านการเงิน ตลอดจนมีการจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน โครงการ อย่างต่อเนื่อง

2) *ในด้านสังคม* ให้มีการกำหนดกฎกติกาของหมู่บ้านและการเข้าไปใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชนให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดให้มีการอบรม/ศึกษา ศึกษานแก่ประชาชนจากชุมชนต้นแบบอื่นๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ ในชุมชน และควรมีการจัด โครงการที่ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วม กับ เจ้าหน้าที่โครงการเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน เพื่อเป็นการ เปิดรับความคิดเห็นของชุมชน เจ้าหน้าที่สร้างความประทับใจความน่าเชื่อถือแก่ชุมชน และเป็น การจัดกิจกรรมที่ทำให้หน่วยงานท้องถิ่นทราบถึงปัญหาของชุมชน ที่หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาแก้ไข ปัญหาให้แก่ชุมชน

3) *ในด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน* ซึ่งประชาชนต้องการทำการเกษตรแบบ ปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) จัดตั้งธนาคารขยะ การสร้างฝายชะลอน้ำ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีข้อเสนอแนะ ในแต่ละประเด็น ดังนี้

(1) การทำการเกษตรแบบปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) ควรมีการประสาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ หรือโครงการหลวงห้วยเป้า มาให้ความรู้ในเรื่องการทำ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และให้ความรู้ในเรื่องของขั้นตอนการเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบเคมี มา เป็นแบบเกษตรอินทรีย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่มาให้ความรู้ด้านผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้ เพื่อต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผู้ผลิต อีกทั้งยังเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมชุมชน

(2) ธนาคารขยะ เพื่อลดการเผาขยะ ลดปัญหาหมอกควัน มีข้อเสนอแนะ คือหน่วยงานอปท.ในพื้นที่ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาสนับสนุน โครงการธนาคารขยะของ ชุมชน เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการรับซื้อขยะจากครัวเรือนที่นำขยะมาขาย และยังเป็นการสร้างรายได้

ให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ตลอดจนควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการขยะที่ ถูกวิธีให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่ดีในด้านการจัดการขยะด้วย

(3) การสร้างฝายชะลอน้ำ เนื่องจากเดิมที่ทางโครงการประชามเศรษฐกิจ พอเพียงได้มีการสร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) อยู่ เพื่อที่จะสามารถกักเก็บน้ำเอาไว้ในช่วงฤดูฝน แล้วยังพบปัญหาว่าในช่วงฤดูฝนเกิดน้ำหลากทำให้ฝายกั้นน้ำพังเสียหาย ยังมีข้อเสนอแนะในด้านการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ด้วยวิธีอื่นๆ ดังนี้

ก. ประชาชนควรมีจัดการแหล่งน้ำของตนเอง เช่น การขุดสระน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ให้พอใช้สำหรับการเกษตรตลอดปี เช่นการขุดสระน้ำ 2 ระดับ คือส่วนที่ตื้นให้ปลา สามารถมาวางไข่ในน้ำตื้น และใช้เป็นพื้นที่สำหรับปลูกพืชสวนครัวในเวลาน้ำแล้ง และส่วนที่ลึก สามารถเก็บกักน้ำไว้เวลาฤดูน้ำหลากได้

ข. ชุมชนควรมีการขุดลอกขยายคลองหรือลำเหมืองธรรมชาติเดิม มีการขุดสระน้ำแก้มลิง หรือมีการขุดสระน้ำประจำไร่นา เพื่อคักน้ำไหลหลากไว้ แล้วนำน้ำหลากส่ง มาตามแนวคลองหรือลำเหมือง มากักเก็บไว้ตามสระน้ำแก้มลิง สำหรับใช้ในยามหน้าแล้งและช่วง ฝนทิ้งช่วง

ค. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นเกษตรอำเภอเชียงดาว หรือ โครงการหลวงห้วยเป้า มาให้ความรู้กับเกษตรกรด้านการส่งเสริมการทำเกษตรสำหรับพื้นที่ใน หน้าแล้งซึ่งต้องการประหยัดน้ำ หรือให้มีการส่งเสริมการเพาะปลูกเห็ดต่างๆ ซึ่งต้องการน้ำน้อยกว่า พืชอื่นและได้เป็นรายได้ตลอดทั้งปี

ง. เปลี่ยนมาทำเกษตรผสมผสาน ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

4) ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้าน หัวทุ่ง เป็นรูปแบบของการให้การศึกษา หรือการเรียนรู้หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว และชาวต่างชาติให้มาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน แต่ระบบการจัดการยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนัก ชุมชนจึงต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้ข้อเสนอแนะและร่วมช่วยวางแผนปรับปรุง ระบบการจัดการให้มีความสมบูรณ์เพื่อผลประโยชน์ของชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) การจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวชุมชน และกิจกรรม การท่องเที่ยวชุมชน ควรให้มีการเขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถเข้าใจง่ายขึ้น

(2) ควรมีการจัดตั้งศูนย์และระบบการบริการนักท่องเที่ยว ตลอดจนการ รักษาดูแลความปลอดภัยด้านชีวิตและทรัพย์สิน

(3) ควรมีการพัฒนาภูมิทัศน์ และขยายถนนทางเข้าบริเวณหน้าศาลาน้ำ ออกรุ และปรับปรุงบริเวณที่มีน้ำขังขึ้นและ ทำให้เสี่ยงเกิดอุบัติเหตุลื่นล้มได้ และประเมินจุดเสี่ยง บริเวณอื่นๆ เพื่อหาทางป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดกับนักท่องเที่ยว

(4) สร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น สโลแกน คำขวัญ สัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดการจดจำได้ง่าย และสามารถประชาสัมพันธ์สู่ภายนอกได้

(5) สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจทางการตลาด ให้มากขึ้น

(6) ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ประสานงานหลักในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 เพื่อให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่า ขอรับ การส่งเสริมสนับสนุนจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ให้ได้มาตรฐานที่ดีและมีคุณภาพอย่างยั่งยืน และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิที่ดินทำกินของคนในชุมชน เพื่อศึกษาถึงปัญหา และความต้องการของชุมชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้แก่คนในชุมชนได้อย่างถูกต้อง

3.2.2 ประสิทธิภาพการตอบสนองจากการส่งเสริมการปลูกกาแฟเพื่อเป็นแนวกันชน ไฟป่า ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านหัวทุ่ง

3.2.3 การจัดการทรัพยากรน้ำจากพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อการอุปโภค บริโภคของ ประชาชนบ้านหัวทุ่ง

3.2.4 ควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นๆเปรียบเทียบและขยายผล โครงการไปในพื้นที่ ที่มีปัญหาในเรื่องการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าโดยควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชาชนในพื้นที่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554) “โครงการประชามศรฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้”
 ใน *คู่มือแนวทางปฏิบัติโครงการประชามศรฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้*
 กรุงเทพมหานคร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- เกษม จันทร์แก้ว (2541) เทคโนโลยีสิ่งแวดลอม โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- คทาวุธ พรหมายน (2545) “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองตรวจ
 คนเข้าเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจฝ่าย1 ฝ่าย2.”
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ควรรคิด ชโลธรรังสี (2542) “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสุขภาพิบาล:ศึกษา
 เฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี” ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต
 (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- จิราภรณ์ คชเสนี (2544) *หลักนิเวศวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุงแก้ไข กรุงเทพมหานคร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535) “การสนับสนุนองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้”
 เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่องวนศาสตร์ชุมชน: ทางเลือก
 ในการพัฒนาป่าไม้โครงการวิจัยวนศาสตร์ชุมชน.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ดุสิต เวชกิจ และคณะ (2548) “เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน:ศึกษา
 กรณีภาคเหนือ” นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ทรงศักดิ์ พิริยะกฤติ (2543) *องค์กรและการจัดการ* กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ (2538) *การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ* กรุงเทพมหานคร: รักอ่าน
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
 ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- ทวีศักดิ์ เรือนมณี (2551) “การประเมินผลโครงการนิคมศรฐกิจพอเพียงตำบลอมก๋อย อำเภอมก๋อย
 จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์นิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ธงชัย สันติวงษ์ (2526) *การบริหารงานบุคคล* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- ชานินทร์ สุทธิคุณุช (2543) “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณี ฝ่ายการพนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บุญลือ อ่องตัว (2552) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล* กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ
- พิมลรัตน์ ใจบุญลือ (2545) “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภูษิตา วงศ์ธรรมวัฒน์ (2552) “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบจังหวัดปทุมธานี” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ คณะบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2554) “โครงการติดตามการมีส่วนร่วมและสำรวจความพึงพอใจ ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนปีงบประมาณ 2554” นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มาลัยแก้ว รังสิขุริยนต์ (2542) “ทัศนคติของพนักงานบริษัทในเครือปิ่นทองที่มีต่อมาตรการด้านการบริหารงานบุคคลในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ” วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐวิทย์ พะมูลิลา (2550) “ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกร ในอำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิทยากร เชียงกุล (2540) *พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
- ศุภัทธา ผลเพิ่ม (2551) “กระบวนการในการจัดการป่าเศรษฐกิจชุมชนบ้านหัวทุ่ง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2552) *การจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้* พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สถิต คำลาเตียง (2544) “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของช่างอากาศ: ศึกษาเฉพาะกรณีกองการ
 ปืนทหารเรือ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมยศ นาวิการ (2529) *การเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหาร MPO กรุงเทพมหานคร บรรณกิจ
 สำนักคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*

(สำนักงาน กปร.) (2552) “พระราชดำรัสที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ค้นคืนเมื่อ 21 พฤษภาคม 2556 จาก

<http://www.rdpb.go.th/rdpb/front/SufficiencyEconomy.aspx?p=4>

สุเมธ ตันติเวชกุล (2552) “แนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง” ในสำนักคณะกรรมการพิเศษ
 เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรุงเทพมหานคร
 ค้นคืนเมื่อ 21 พฤษภาคม 2556 จาก

<http://www.rdpb.go.th/rdpb/front/SufficiencyEconomy.aspx?p=4>

โตพล ปัญจะวิสุทธ์ (2541) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการกิจประปาหมู่บ้าน:
 กรณีศึกษาเฉพาะกรณีประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่จัดสร้างขึ้นโดยกรมอนามัยในเขต
 จังหวัดอุบลราชธานี” ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Bovee, Courtland L. et al. (1993). *Management Industrial management.*

New York : Mc Graw-Hill.

Uphoff, Norman T, Cohen, John M & Goldsmith (1979). *Rural development;*

Rural development Projects; Developing Countries. Ithaca, New York Cornell University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้
บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมและระดับความเหมาะสมต่อโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียง
ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้
บ้านหัวทุ่ง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.1 ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี

1.2 เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง

1.3 การศึกษาสูงสุด

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ () 2. ประถมศึกษา

() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น () 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

() 5. ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา () 6. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

() 7. สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 อาชีพ

() 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ () 2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว () 3. เกษตรกร

() 4. แม่บ้าน/พ่อบ้าน () 5. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

() 6. รับจ้าง (ระบุ.....) () 7. อื่นๆ (ระบุ.....)

1.5 รายได้เฉลี่ยของครอบครัว.....บาท/เดือน (ไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น)

() 1. พอใช้/ไม่เป็นหนี้ () 2. พอมีเหลือเก็บ () 3. ไม่พอใช้/เป็นหนี้

1.6 หนี้สินทั้งหมดของครอบครัว.....บาท

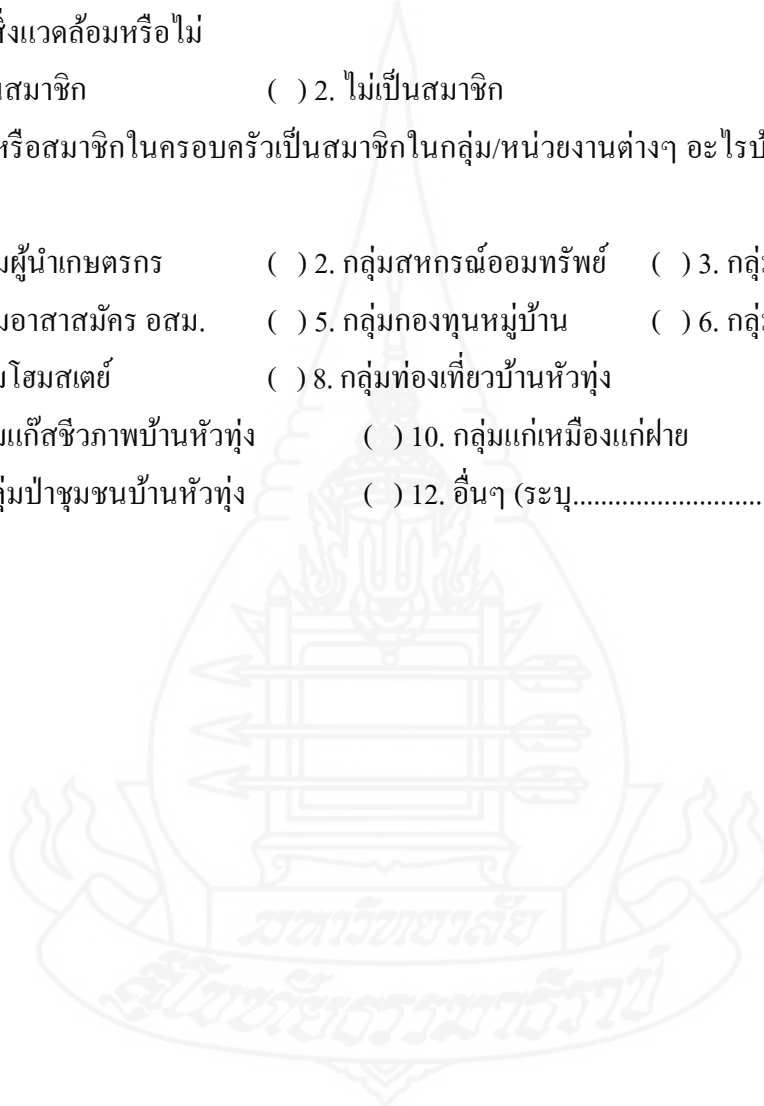
โดยมีแหล่งเงินทุนที่ท่านกู้ยืมมา..... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ธกส. () 2. ธนาคารออมสิน () 3. ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (ระบุ.....)

() 4. กองทุนหมู่บ้าน () 5. สหกรณ์ออมทรัพย์หมู่บ้าน () 6. กลุ่มสตรี/แม่บ้าน

() 7. กลุ่ม กขคจ. ในหมู่บ้าน () 8. แหล่งเงินทุนอื่นๆ (ระบุ.....)

- 1.7 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่พักอาศัยอยู่กับท่านจริงในปัจจุบัน.....คน (รวมตัวท่านด้วย)
- 1.8 พื้นที่ดินทำกินทั้งหมดของครอบครัว.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
- 1.9 กรณีไม่ได้เกิดในหมู่บ้านนี้ ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่.....
และย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในหมู่บ้านนี้..... ปีแล้ว
- 1.10 ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่
- () 1. เป็นสมาชิก () 2. ไม่เป็นสมาชิก
- 1.11 ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกในกลุ่ม/หน่วยงานต่างๆ อะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. กลุ่มผู้นำเกษตรกร () 2. กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ () 3. กลุ่มสตรี/แม่บ้าน
- () 4. กลุ่มอาสาสมัคร อสม. () 5. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน () 6. กลุ่ม กขคจ.
- () 7. กลุ่มโฮมสเตย์ () 8. กลุ่มท่องเที่ยวบ้านหัวทุ่ง
- () 9. กลุ่มแก้สชีวภาพบ้านหัวทุ่ง () 10. กลุ่มแก้เหมืองแก้ฝาย
- () 11. กลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง () 12. อื่นๆ (ระบุ.....)

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ไม่มี ส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม					ไม่ เหมาะสม	ความเหมาะสม ของโครงการ				
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
2.4 การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ของชุมชน												
2.4.1 หัตถกรรมจักสาน												
2.4.2 การปลูกป่าไผ่												
2.4.3 การเผ่าถ่านจากเศษไม้												
2.4.4 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์												
2.4.5 การปลูกกาแฟ												
2.5 การฟื้นฟูทรัพยากร												
2.5.1 การปลูกป่า												
2.5.2 การปลูกป่าห้วย												
2.5.3 การปลูกหญ้าแฝก												
2.5.4 การสร้างฝายชะลอน้ำ												
2.5.5 การป้องกันไฟป่า												
2.6 การสนับสนุนการสร้างกลุ่มเครือข่าย ชุมชน/การตั้งกฎกติกาชุมชน												
3. การรับผลประโยชน์												
3.1 ผลประโยชน์จากการได้ศึกษาเรียนรู้/ การศึกษาดูงาน												
3.2 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสรร ที่ดินทำกิน ป่าชุมชนและป่า เศรษฐกิจ												
3.3 ผลประโยชน์จากการพัฒนาอาชีพ ทางด้านหัตถกรรมจักสาน/การเผ่า ถ่านจากเศษไม้โดยใช้เตาเผ่าถ่าน แบบมีประสิทธิภาพ/การท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์/การปลูกกาแฟ												
3.3 ผลประโยชน์จากการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า/การ ปลูกป่าห้วย/การปลูกหญ้าแฝก/การ สร้างฝายชะลอน้ำ/การป้องกันไฟป่า												

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้
บ้านหัวทุ่ง

ประเด็นคำถาม	ไม่	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจ	1	2	3	4	5
1. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมก่อนการดำเนินงาน						
1.1 สภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้						
1.2 การพังทลายของดิน						
1.3 การมีน้ำเพื่อการใช้สอย						
1.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน						
2. ความพึงพอใจต่อทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของโครงการ						
2.1 ทรัพยากรธรรมชาติ						
2.1.1 ทรัพยากรดิน						
2.1.2 สภาพน้ำ						
2.1.3 สภาพอากาศ						
2.1.4 ทรัพยากรป่าไม้						
2.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น						
2.2.1 งบประมาณ						
2.2.2 วัสดุอุปกรณ์						
2.2.3 สิ่งก่อสร้าง						
2.3 ทรัพยากรมนุษย์						
2.3.1 เจ้าหน้าที่ป่าไม้						
2.3.2 ผู้ที่สนับสนุนโครงการ						
3. ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน						
3.1 การเตรียมความพร้อมของคนและชุมชน						
3.1.1 ให้ความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและดำเนินการของโครงการ						
3.1.2 ระดมความคิดเห็นจัดทำแผนการจัดการหมู่บ้าน						
3.1.3 จัดทำแผนพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้						
3.2 การเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่โดยการมีส่วนร่วม						
3.2.1 การรังวัดพื้นที่ป่าชุมชน						
3.2.2 การรังวัดพื้นที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน						

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ไม่	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจ	1	2	3	4	5
3.3 การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วม						
3.3.1 การสร้างกลุ่ม						
3.3.2 การสร้างเครือข่าย						
3.3.3 การสร้างศูนย์ประสานงาน						
3.4 การบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ						
3.4.1 การตั้งกฎกติกาชุมชน						
3.4.2 การปลูกป่าป้องกันคุ้มครองพื้นที่						
3.4.3 การส่งเสริมและพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอาชีพ						
3.4.4 การบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ						
3.5 การติดตามประเมินผล						
3.5.1 โดยชุมชนในหมู่บ้าน						
3.5.2 เจ้าหน้าที่จาก ทส.						
4. ความพึงพอใจต่อผลผลิต (Product) ของโครงการ						
4.1 ประชาชนสามารถดำรงชีวิตที่ดีขึ้น						
4.2 สามารถหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า ฟื้นฟูและพัฒนารักษาพื้นที่ป่า						
4.3 แก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น น้ำดี ดินดี ป่าดี						
4.4 พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ป่า ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น พื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น						
4.5 มีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม เช่น มีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น						
5. ความพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงจากโครงการ						
5.1 ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและดำรงชีพได้เหมาะสมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
5.2 ประชาชนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างมีความสุข						
5.3 พื้นที่ป่าถูกบุกรุกลดลง						
5.4 พื้นที่ป่าได้รับการฟื้นฟูเพิ่มขึ้น						
5.5 สภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น						
5.6 ประชาชนมีเงินออมมากขึ้น						

ส่วนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามในการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุม
ได้ให้ข้อคิดเห็น ดังประเด็น ต่อไปนี้

1. ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการประชามเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่
ป่าไม้บ้านห้วยทุ่งในด้านต่างๆ

1.1 ปัจจัยความสำเร็จ/สนับสนุนโครงการฯ

- ทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้)

.....
.....
.....

- ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณและการบริหารจัดการ)

.....
.....
.....

- ทรัพยากรมนุษย์ (เจ้าหน้าที่ และประชาชนบ้านห้วยทุ่ง)

.....
.....
.....

1.2 อุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการฯและอื่นๆ

.....
.....
.....

2. แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการประชามศรฐกิจพอเพียง
ในพื้นที่ป่าไม้บ้านหัวทุ่ง

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

.....
.....
.....

2.2 ด้านสังคม

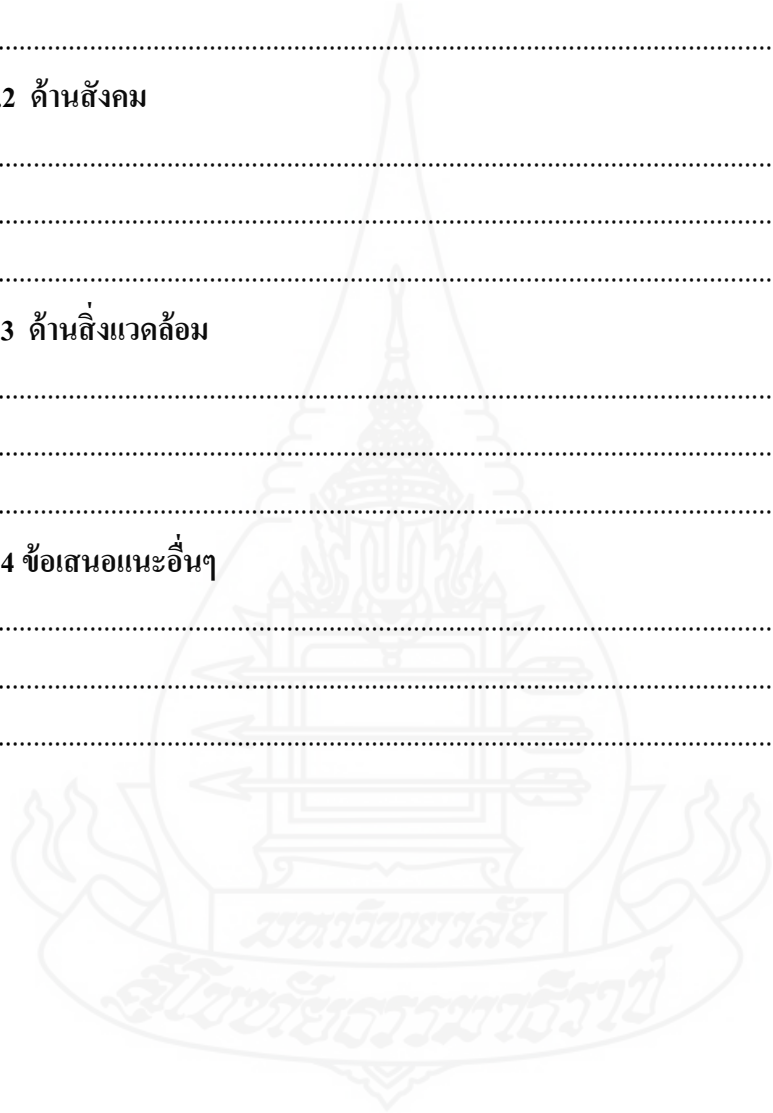
.....
.....
.....

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

.....
.....
.....

2.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus groups)

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย (Focus groups)

ณ อาคารเอนกประสงค์บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 14 ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
วันที่ 3 พฤษภาคม 2556

1. นายศักดิ์สิทธิ์ ปลาสุวรรณ	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
2. นายสรรเสริญ ทองสมนึก	เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน
3. นายสุขเกษม สิงห์คำ	ผู้ใหญ่บ้านบ้านหัวทุ่ง
4. นายสมศักดิ์ แผ่นหิน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
5. นางอำไพ ปันกัญ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
6. นายทองหล่อ บุญป้อ	สมาชิก อบต. เชียงดาว
7. นางจินดา มโนนันท์	สมาชิก อบต. เชียงดาว
8. นายประจักษ์ บุญเรือง	ประธานกลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง/รองนายก อบต. เชียงดาว
9. นางจันทร์เพ็ญ แก้วยอดหล้า	กลุ่มโฮมสเตย์
10. นางสมพิศ พันธุ์ทอง	กลุ่มโฮมสเตย์
11. นางคำแดง กัลหงษ์	กลุ่มป่าไผ่บง
12. นางเบญจวรรณ ฐิติ	กลุ่มจักสาน
13. นางธิดิวันต์ เรมาชูเรีย	กลุ่ม อสม.
14. นางกัลยา แก้ววงศ์वाल	กลุ่มแม่บ้าน
15. นางหล้า ศรีบุญยัง	ตัวแทนชาวบ้าน

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบการเก็บข้อมูลในพื้นที่และการประชุมกลุ่มย่อย
ที่บ้านหัวทุ่ง ต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

ภาพการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและการจัดประชุมกลุ่มย่อย
ที่บ้านหัวทุ่ง ต.เชียงดาว อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายศักดิ์สิทธิ์ ปลาสุวรรณ
วัน เดือน ปีเกิด	21 พฤษภาคม 2507
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ (ส่งเสริมการป่าไม้) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2535
สถานที่ทำงาน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่ง	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

